

MADENCİLİK *Bülteni*

SAYI : 10 TMMOB MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI YAYINI 1990

I. MADENCİLİK ŞÛRASI TOPLANDI ŞÛRA DEVA OLACAK MI?

BAŞYAZI

MADENCİLERİNİN ŞÛRASININ

Yurt Madenciliğini Geliştirme Vakfı'nın öncülüğü ile sektörümüz* de ilk kez düzenlenerek 21-22 Haziran 1990 tarihlerinde Ankara'da

aralığına sığdırılan ve organizasyonu kusursuz denebilecek düzeyde olan Şûra, teslim etmek gerekir ki, sınırlı sayıda insanın çabaları ve özverileriyle gerçekleşti. Bunların

organizasyonu üstlenen KBİ Gn.Md. yetkililerinin çabalarını

e Emegi geçenleri kutlamak

Şûra organizasyonunun başarısında göz ardı edilmemesi gereken bir diğer önemli husus da hükümetin maddi desteğini baştan sona-

Şûranın hazırlık aşamalarında ve toplantılarında, yapılan görüşme ve tartışmaların geniş bir Özetini,

miz'in diğer sayfalarında bulabilirsiniz. Biz bu sütunlarda konuyla ilgili olarak genel bir değerlendirme

✓ F. OZBİLGİN

"Madencilik vazgeçilmeyecek bir sektördür. Türkiye'nin madencilik politikası yuttur."

"Yapılacak ilk şey, aceleye getirmeden (...) yeni bir Maden Yasası ve ilgili mevzuatı hazırlamaktır."

"Madencilik fonunun bu biçimiyle madenciye yarardan çok zararı vardır."

✓ İ. KASAPOĞLU

"Rekabet nasıl iyi birşeydir? Fınn açarsak belki bu rekabetten ucuz ekmek çıkar, (...) Ama (...) doğal kaynaklarımızı üretmekte rekabete girişeceksek..."

✓ E. ARIOĞLU

"Türk madenciliğinin kilit noktası sermaye yetersizliğidir."

"Kimi dersler öğrenciliğimden bu yana hiç değişikliğe uğramadan anlatılmaktadır."

✓ G. ÖZBAYOĞLU

"Organizasyonunu tamamlayamamış, öğretim üyesi bulamamış, laboratuvarını açamamış bölümler kapatılmalıdır."

MADENCİLİK BÜLTENİ 2

yapmak istiyoruz.

Sağlıklı bir değerlendirme için şu soruların yanıtı bulunmalıdır:

- Neden Şûra?
- Beklentiler ne olmalıydı?
- Şûra'da neler üretildi?
- Bundan sonra ne olabilir?

Birinci sorunun yanıtını yalnızca sektör içi gelişmelerle açıklamaya çalışmak, kanımızca, eksik bir değerlendirme olacaktır. Çünkü, son yıllarda gerçekleştirilen tek şûra Madencilik Şûrası değildir; Sanayi Şûrası, Millî Eğitim Şûrası, Sağlık Şûrası, Spor Şûrası, Bilim ve Teknoloji Şûrası bir çırpıda sayılabilen diğer Örneklerdir ve bunların art arda gelmesi de rastlantı değildir.

Nedir bu şûralar furyasının ardında yatan gerçek nedenler? Acaba, ülkemiz şûra kavramını yeniden mi keşfediyor? Kuşkusuz değil. Şûralar, aslında, toplumdaki hoşnutsuzluğun dışavurum biçimlerinden yalnızca birisidir. Kronikleşmiş sorunlarına çözüm arayışı içinde olan toplum, kendisini oluşturan dinamikleri silkelemek ve ölü toprağını üzerinden atmak istiyor; özellikle, son on yılın yıkıcı etkisinden sıyrılıp birşeyler yapmak ve ziyan olan yıllarını kurtarmak istiyor. TÜSİAD gibi bir kuruluşun eğitim konusunda rapor hazırlama gereksinimi duyması bu rahatsızlığın son örneğidir. Son birkaç yıl içindeki çakışmaların da rastlantı olmaması gerekir. Göreceli demokratik ortam bu konudaki girişimleri cesaretlendirmiştir. Bu çabaları kolaylaştıran bir diğer etmen de iktidarın olaya sırt çevirmesidir. İster, birşeyler yapma isteği densin; ister, top-

lumdaki baskıları nötralize etme isteği densin; ister, kimi politikaların uygulanmasında kılıf giydirmeye densin; ister, iktidar içindeki grupların/kişilerin üstünlük kurma ve kendilerini kanıtlamak için bir araç olarak kullanma isteği densin; ya da nasıl açıklanırsa, açıklansın, iktidarın şûra olayına üst kademe de ilgi göstermesi bir gerçektir.

Madencilik Şûrası'nın gelişimi de böyle olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nin başlangıcındaki ilk yıllar bir yana bırakılırsa, hiç bir zaman ciddiye alınmayan madenciliğin içinde bulunduğu durumdan, uzunca bir süredir, herkes rahatsızdır. Sektör'de yer alıp da bu durumdan rahatsız olmayan hiç kimse yoktur. Özellikle, kamusu, arayıcısı, işleticisi, madencisi, müşaviri, bürokratı, öğretim üyesi, işvereni, çalışanı; herkes rahatsızdır. Nitekim, Odamızın son iki dönemdeki Çalışma Programlarında şûra'nın da yer alması varolan potansiyelin yansımalarıdır. Kökleri oldukça derine uzanan bu hoşnutsuzluğun dürtüsüyle, siyasal otoriteyi harekete geçirme isteği Mayıs'ta iklimi uygun buldu; uç verdi ve siyasal otoritenin de olayı sahiplenmesiyle 1. Madencilik Şûrası yaşama geçti.

Şûradan ne gibi yararlar beklenmeliydi?

Şûra madencilerin derdine deva olacak mıydı?

Kimine göre evet, kimine göre hayır.

Yönetim Kurulumuzun görüşü aceleye, getirilen bu Şûradan çok fazla bir şey beklenmemesi yönündeydi. Şûra yapılmalı. Devletin her kademesindeki temsilcilerinin önünde sorunlar dile getirilmeli,

akla gelen çözüm yolları önerilmeli. Ancak kısa sürede çözüm beklenmemeli. Bu şûra, bir anlamda, bugünkü koşullarda, çözüme ulaşmada geçilmesi gereken bir geçit olarak kabul edilmeli; ya da günün birinde yararlanabilecekler için bir belge, bir birikim olarak görülmelidir.

Buradan hareketle, Şûrada, kişilerin ya da grupların özel sorunları ve siyasal iktidarlara değişecek tercihler yerine; genel ve her ekonomik politikada geçerli olabilecek temel doğruların dile getirilmesi gerektiği, doğru bir saptama olarak görünüyordu.

Bir başka ifade ile madencilerin birlik ve bütünlük içinde olmaları gerekiyordu.

Sonuç üzerinde etkili olmayan birkaç istisnası dışında, Şûrada, bu bütünlüğün sergilendiği söylenebilir.

Sırası gelmişken bir noktanın altını çizmekte yarar vardır.

Bilindiği gibi Odamız, Şûranın gerek Organizasyon Komitesinde, gerekse de komisyonlarında temsil edilmiştir.

Yukarıda değinilen olumsuzluklara ek olarak, hatta, onlardan daha da önemli olan "temsil edildiği organlarda belirleyici olunamayacaktır" saptamasına karşın Odamız Şûranın hazırlık çalışmalarına katılmış, olabildiğince katkı koymaya çalışmıştır. Çünkü, Şûra, Odamızın gerçekleştirmeyi tasarladığı bir etkinlik idi. Ve bu şûrada işe yarar bir sonuç üretme şansı da "sıfır" değildi. Yani, ünlü benzetme ile, Yönetim Kurulumuz, bardağın boş kısmını değil, dolu kısmını ön plana çıkarmayı yeğlemişti. Dahası uzunca bir süredir su almayı

sürdüren madenciliğin, içindekilerle birlikte batmaktan kurtaracak her meşru araçtan sonuna değin yararlanmaya çalışmak doğru bir tutumdur.

Odamızın, zaman içinde haklılık kazanan kimi kuşukulara karşın Şûra çalışmalarına katılmasının nedeni bu idi, beklentisi bu idi.

Şûrada neler üretildiği sorusunun yanıtı ise diğerlerine göre en karışık olanıdır.

Gerek komisyonların raporlarında, gerekse konuşmalarda, çok şey söylendi. Bunların tümüne değinmek mümkün olmadığı için, bu sütunlarda yalnızca önemli olanlarına yer verdik. Potansiyeli büyük ve rekabet gücü yüksek olan kaynaklara (bor, krom, trona, mermer gibi) özel önem verilerek bunlardan nihai ürün elde edilmesinin teşviği türünden dilek ve önerilerin, herkesçe kabul edilenlerin başında yer almasına öncelikle değinebiliriz.

Belirleyici özellik taşıyan ve paylaşılmayan görüşlerin tarafları ise, madenciler ve siyasi otorite olarak gruplandırılabilir. Bu son cümleden olmak üzere ve **iyimserlik sınırları zorlanmaz ise**, Şûra'nın açılış oturumunda siyasal otorite temsilcilerinin verdiği mesaj aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Madencilik sektörü için bütün önlemler alınmıştır. Yeteri kadar teşvik de edilmektedir. Uygulamada karşılaşılabilecek ufak tefek sorunlar olursa, onları da gideririz. Ama serbest piyasa ekonomisi uyguladığımız için, madencilikte de Devletin yükünü enaza indireceğiz. Herşeyi üretmek zorunda değiliz; ucuza üretmiyorsak dışarıdan alabiliriz. Özel

sektörün daha fazla görev almasını istiyoruz. Ama yabancı sermayeden de korkmamak gerekir; rekabet iyi bir şeydir.

Buna karşılık, madencilerin aynı konulara ilişkin görüşleri ise şöylece özetlenebilir:

Ülke sanayiinin hammadde isteminin, **mümkün olduğunca**, yerli kaynaklardan karşılanması için önlemler alınsın. Bunun için, diğer sektörlerde olduğu gibi, madencilik sektöründe de kimi altyapı hizmetlerini Devlet üstlensin. Sektörel gelişmenin önündeki engeller (mevzuat, örgüt, finansman, vb.) kaldırılmalı ve madencilik kendi ayırt edici (karakteristik) özelliklerine göre teşvik edilsin; unutulmamalıdır ki madencilğe yönelecek her yatırım, birkaç on misli fazlasıyla ekonomiye dönecektir. Bizim en önemli sorunumuz finansmandır; dolayısıyla, kamu kuruluşlarının özelleştirilmesinde bizim herhangi bir çıkarımız olamaz; ancak, çimento fabrikalarındaki gibi bir özelleştirmede de toplum olarak hüsrana uğrarız. Rekabet, örneğin, fırın açılacak ise iyidir; vatandaş iyi ekmeği ucuza yer; ama, kendi doğal kaynaklarımızı işletmekte rekabet mi olurmuş? Bundan hem madenci hem de ülke zararlı çıkar (Burada, şu hususun belirtilmesinde yarar vardır: özelleştirme-ve yabancı sermaye konularında, büyük sermayenin görüşü diğerlerinden ayrılmakta ve küçük sermaye özelleştirmeyi değil, ama, kamunun elinde atıl bulunan sahaların özel sektöre devredilmesini savunmaktadır).

Maden Yasası, Madencilik Fonu ve Maden Dairesinin durumu, Şûra'da en çok konuşulan ve hemen hemen aynı

şeylerin söylendiği konular oldu.

Sektördeki insan gücünün eğitilmesi üzerine madencilerimiz görüş bildirmezlerken, bu konudaki konuşmacılar genellikle, akademisyenlerdi.

Bundan sonra ne olabilir?

Bu sorunun yanıtını büyük oranda siyasal otoritenin tutumu belirleyecektir. Çünkü mühür ondadır; Süleyman odur. Ancak, yukarıdaki mesajlar doğru alınmışsa — ki bizim kuşumuz yoktur — bir iki küçük değişiklik dışında, siyasal otoritenin vaatkâr olduğu söylenemez. Bu durumda, bu soru, "Özel çaba harcanmazsa hiç bir şey olmaz." biçiminde yanıtlanabilir.

Ancak, onca emek, bol ve nitelikli izleyicileri olan bir "ağlama duvarı" için harcanmış olamayacağına göre, yukarıdaki soruyu "Bundan sonra ne yapılmalıdır?" biçiminde sormak daha uygun olacaktır.

Herşeye karşın yapılması gereken, kurulacak sürekli bir izleme komitesiyle, bir yandan Şûra'da iyi formüle edilen görüşlerin yaşama geçirilmesini sağlamaya çalışmak; diğer yandan da Şûra'da dile getirilen, ancak, çözümünü henüz iyi formüle edilememiş sorunlar için formülasyonlar üretmeye çalışmaktır. Bu ise, geniş alanlardan beslenen sağlıklı ilişkileri ve güçlü birliktelikleri, eş deyişle örgütlü davranmayı ve varolan örgütlerin birlikteliğini gerektirmektedir.

Saygılarımızla.

YÖNETİM KURULU

I. MADENCİLİK ŞÛRASI TOPLANDI

ŞÛRA DEVA OLACAK MI?

Birinci Madencilik Şûrası 21 -22 Haziran 1990 tarihlerinde Ankara'da, Milli Kütüphane Salonlarında toplandı.

Şûranın açılış oturumuna, Cumhurbaşkanı Turgut ÖZAL, Başbakan Yıldırım AKBULUT, Devlet Bakanı İbrahim ÖZDEMİR, DYP Genel Başkan Yardımcısı Selahattin KILIÇ, milletvekilleri, üniversite, kamu ve özel kuruluşların üst düzey yöneticileri meslek odaları ve sanayi odaları temsilcileri ile çeşitli kurumları temsilen delegeler katıldı.

Açılış oturumunda bir konuşma yapan Cumhurbaşkanı Turgut ÖZAL, yabancı sermayeden korkulmaması gerektiğini söyledi. 3 komisyonunun hazırlamış olduğu raporların tartışıldığı oturumlarda, Ulusal Madencilik Politikası ve Yasal Düzenlemeler konulu olanı en fazla ilgiyi gördü. Oda Başkanımız M.Fikret ÖZBİLGİN'in de bir konuşma yaptığı Şûrada, ETKB Müsteşar Yardımcısı Ertuğrul BABA Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar olmak üzere iki Bakanlığa ayırma çalışmalarının sürdüğünü; kapanış oturumunda konuşan Devlet Bakanı İbrahim ÖZDEMİR de bor gibi stratejik madenlerin devletin tekelinde olması gerektiğini söyledi.

Birinci Madencilik Şûrasının oluşmasını ve oturumlarda yapılan konuşmaların geniş bir özeti aşağıda sunmaya çalışacağız.

KUVVEDEN FİİLE

Madenciliğin kangrenleşen sorunlarının çözümüne yönelik girişimler, tek yönü gösteriyordu: Madencilik Şûrası. Çünkü sorunları yaşayanlar vardı; çözüm hakkında önerileri olanlar, çözümleri uygulayacak olanlar vardı. Sorunlar bir grubun tek başına çizebileceği boyutları çoktan aşmıştı. Taraf olanların buluşması, birinin dediğini diğersinin duyması gerekiyordu. Sorunların somutlaştırılıp, çözüm yollarının aydınlatılması gerekiyordu. Bunun böyle sürüp gitmesine seyirci kalınmaması gerekiyordu.

Düşünce olarak doğuşu bir kaç yıl öncesine dayanan Şûra, Odamız tarafından her platformda gündeme getiriliyor ve her geçen günde taraftar topluyordu. Daha çok yerde, daha çok kişilerce konuşuluyor oluyordu. Nitekim, Odamız Yönetim Kurullarının son iki dönemki çalışma programlarında da yer almıştı.

Bu düşünceler söylenmiş olmakla kalmadı, yan-kilandı. Yurt Madenciliğini Geliştirme Vakfı olayı sahiplendi; Haziran 1990'da toplanacak Genel Kurulunu "Şûra"ya dönüştürmeyi tasarladı. Bir fırsatı bulunup konu Başbakan'a anlatıldı. Kabul gördü. Sonuç: Cumhurbaşkanı'nın da katılma isteği; toplantı yeri, Ankara; tarih, 21-22 Haziran 1990; Şûra Başkanı, Devlet Bakanı İbrahim ÖZDEMİR; ve sekreteryaya, KBİ Genel Müdürlüğü.

Şûra, kuvveden fiile çıkıyordu.

KOMİSYONLAR KURULUYOR

Şûra için alışlagelenin dışında bir çalışma öngörülüyordu. Alışlageleni, Şûranın açılışında komisyonların oluşturulması ve bunların tartışmaları da dikkate alacak biçimde rapor hazırlamaları. Burada ise, önce 3 komisyon oluşturuyor ve bunların hazırladığı raporlarla Şûraya gidiliyordu. Komisyonlarda, üniversiteler, kamu ve özel kuruluşlar, DPT ve Odamız temsil ediliyordu. Komisyonların inceleyeceği konuların başlıkları şöyle saptanıyordu.

1. Madencilik Potansiyeli ve Bu Potansiyelin Değerlendirilmesi
2. Ulusal Madencilik Politikası ve Yasal Düzenlemeler
3. Madencilik Eğitimi ve Sorunları,

Bu komisyonların başkanlıklarına da Vakıf Yönetim Kurulu Üyelerinden sırasıyla Prof.Dr. Güven ÖNAL, İsmet KASAPOĞLU ve Prof.Dr. Erdoğan YÜZER getiriliyordu.

Komisyonlar 25 gün içinde 3 kez toplanarak raporlarını hazırlıyordu.

ŞÛRA ÇALIŞMALARINA BAŞLIYOR

Şûraya ilgi beklenenin üstündeydi. Açılışa Cumhurbaşkanı, Başbakan, Bakanlar, milletvekilleri, konuklar, madencilik kuruluşlarının üst düzey yetkilileri vedelegeler katıldı.

Açılış oturumunu ANAP Ankara milletvekili Zeki YAVUZTÜRK yönetti; ve kısa bir sunuş konuşmasıyla Şûra hakkında genel bilgi verdi.

Organizasyon komitesi adına Başkan ve KBI Genel Müdürü Rifat KONT, Şûranın oluşumu ve çalışma biçimini anlattı.

Şûraya öncülük eden Yurt Madenciliğini Geliştirme Vakfı Başkanı Prof. Dr. Erdoğan YÜZER, üçüncü konuşmacı oluyordu. Yüzer, uzun konuşuyor, akıcı konuşuyordu. Devlet erkânını bulmuşken her şeyi söylemek istiyordu. Şûra'nın bir anlamda öyküsünü anlatıyordu. Madeni anlatıyor; madencilik mesleğini, madencileri, Türkiye madencilik sektörünü anlatıyor; sorunlarını, ülke ekonomisindeki yerini; hak ettiği yere getirilmesi için bu Şûranın önemini; bunun bir fırsat olduğunu anlatıyor, "umutlu geldik, inançlı olarak ayrılacağız" diyerek sözlerini noktalıyordu.

Sırayı Şûra Başkanı kimliği ile Devlet Bakanı İbrahim ÖZDEMİR alıyordu.

Bakan ÖZDEMİR, madenlerin ülke ekonomisi açısından önemini vurguluyor ve Türkiye madencilik potansiyelinin yeterince açığa çıkarılmadığını, bu konuda özel sektöre görev düştüğünü belirtiyor ve "madencilik faaliyetlerinde genel hedeflerimizi, bir yandan kâr maksimizasyonuna, diğer yandan kazamlabilir rezervlerin maksimizasyonuna götüren ortak bir çözüme yöneltmek gerekmektedir" diyordu.

Başbakan Yıldırım AKBULUT da madenciliğin önemini anlatarak başlıyordu konuşmasına ve ardından ülkeler için vazgeçilmez bir sektör olmadığını ekliyordu, AKBULUT, hükümetlerinin madencilik politikasından söz ederken aynen şöyle diyordu: "Hükümetimiz, kamunun mümkün olduğu ölçüde madencilik sektörü yatırımlarına girmemesi ve özel kesimin bu tip yatırımlara özendirilmesinden yanadır" diye söze başlıyor ve zaman içinde, bu politikanın nasıl bir seyir izlediğini rakamlarla anlatırken; "madencilik sektörü sabit sermaye yatırımlarında 1984'de yüzde 8,1 olan özel kesimin payı, 1989'da yüzde 32,6'ya yükseltilmiştir. (...) bu sektördeki teşvik belgeli özel kesim sabit sermaye yatırımları 1989 sabit fiyatlarıyla 1980'de 189,5 milyar liradan, 1989'da 426 milyar liraya ulaşmıştır" diyordu.

Açılış oturumunun son konuşmasını Cumhurbaşkanı Turgut ÖZAL yapmak üzere kürsüye gelirken, Cumhurbaşkanlarına uygulanan özel protokol uygulanıyor; kürsüye fors takılıyordu. Herkes pür dikkat idi. Herkes meraklıydı. Herkes yüreklere su serpecek bir konuşma bekliyordu. Belki de kendilerinin özel konularına yönelik kimi iyi haberlerin ip uçlarını bulacaklardı. O nedenle satır aralarını da kaçırmamak gerekirdi. Bir Cumhurbaşkanı dinliyor olmanın heyecanı, bu beklentilere karşılık geliyor ve "çıt" çıkmıyordu.

Ama ÖZAL beklenen umutları vermiyordu. Meraklar zaman artıkça hayal kırıklığına dönüşüyordu.

Önce kısa bir tarihçe sunuyordu ÖZAL. 1950, özellikle 1960'lardan sonra oldukça zikzaklı bir politika izlendiğini ve bunun da madenciliğin gelişmesini engellediğini söylüyordu.

T.ÖZAL

"Aslında, ülkenin insanları daha iyi eğitilirse, daha iyi tahsil verilirse, çok yetişmiş insan sayısı artarsa, netice itibarıyla 'yabancı sermayeden korku' diye birşey kalmaz. Hadise şuna dönüşecektir: Yabancı sermaye parasını getirecektir; ama, bir müddet sonra, sizin yerli unsurlarınız o şirketin tamamını işletir hale gelecektir; yani, belki sadece idare meclisinde birkaç yabancı bulunacak; onun arkasından bütün yönetenler, işi götürenler, mühendisler, teknik elemanlar, tamamıyla millî elemanlardan meydana gelecektir. (...) O bakımdan hiçbir şekilde korkmaya ihtiyaç yoktur."

Madenciliğin bir parça da define avcılığına benzediğini, madencilerde hayal gücünün de olmasının lâzım geldiğini söylerken zihinlerde soru işareti belirliyordu. Satır aralan bir kez daha okunuyordu. Türkiye'nin madencilik potansiyeline ilişkin olarak verilen rakamlara mı yollama yapıyordu yoksa ÖZAL?

Konuşmasının önemli bir bölümünü yabancı sermayeye ayırıyordu Cumhurbaşkanı. Yabancı sermayeden korkulmaması gerektiğini belirterek aynen şöyle diyordu: "Aslında, ülkenin insanları daha iyi eğitilirse, daha iyi tahsil verilirse, çok yetişmiş insan sayısı artarsa, netice itibarıyla de "yabancı sermayeden korku" diye birşey kalmaz. Hadise şuna dönüşecektir: Yabancı sermaye parasını getirecektir, hatta bazı uzmanlarını da getirecektir, ama bir müddet sonra sizin yerli unsurlarınız, o şirketin tamamını işletir hale gelecektir. Yani belki sadece idare meclisinde birkaç yabancı bulunacak, onun arkasından bütün yönetenler, işi götürenler mühendisler, teknik elemanlar, idarî elemanlar tamamıyla millî elemanlardan meydana gelecektir. Bugün Almanya'da olan hadise budur. Türkiye'de olan hadise budur. O bakımdan, hiçbir şekilde korkmaya ihtiyaç yoktur."

Maden Yasasına da değiniyordu ÖZAL. Tavsiyelerde bulunurken, YÜZER'in konuşmasındaki, 52 maddelik 3213 sayılı Yasanın 38 maddesinin değiştirilmesinden vaz geçilerek yeni bir yasa hazırlanması gerektiğini belirten sözlerine mi karşılık veriyordu? Şöyle diyordu ÖZAL: Maden Kanunu benim başbakanlığım sırasında o şekilde değiştirildi, eksiklikleri vardır. Tatbikat göstermiştir. Ama şuna dikkat ediniz, prensiplerini değiştirmeyiniz. Belki tatbikattaki bazı hataları düzeltmek ka-

MADENCİLİK BÜLTENİ 6

bildir. O kadar büyük madde çıkacağını zannetmiyorum. Belki imla değişiklikleri olabilir, yazılı değişiklikleri olabilir. Ama mümkün olduğu kadar bürokrasiden uzak bir değişikliğe gidiniz. Destekleyici bir kanun olması lâzım. Özel sektör, şu bu ayrımı artık tamamıyla kalkmalıdır."

RAPORLAR OKUNUYOR VE TARTIŞILYOR

ÖNCE, MADENCİLİK POTANSİYELİ VE BU POTANSİYELİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İkinci oturumun başkanı Şûranın başkan yardımcılığını da üstlenmiş bulunan Etibank Genel Müdürü Doç.Dr. Süha NİZAMOĞLU idi. Komisyon Raporunu ise Prof.Dr. Güven ÖN AL sundu.

Rapor, Türkiye'nin maden potansiyelini 10 başlık altında inceleyerek şu üç sonuca varmaktadır.

1. Türkiye yeteri ölçüde aranmamıştır.

2. Türkiye, gerek miktar, gerekse de çeşitlilik açısından önemli maden potansiyeline sahiptir.

3. Bu kaynaklar yeter ölçüde harekete geçirilirse bir yılda üretilecek ürünlerin değeri 8-12 milyar dolara ulaşabilmektedir.

Alınması gereken önlemlerin başlıcaları ise şöyle belirtilmektedir.

a-Madencililiğe daha fazla yatırım yapılmalıdır.

b- Arama, işletme ve zenginleştirmede modern teknolojilerin geliştirilmeleri sağlanmalıdır.

c- Potansiyeli büyük ve rekabet gücü yüksek olan kaynaklara (bor, krom, trona, mermer gibi) özel önem verilmeli ve bunlardan nihai ürün elde edilmesi teşvik edilmelidir.

d- Ulaşım sektörünün madencililiğe yeterli ölçüde hizmet verebilmesi için gerekli yatırımlar yapılmalıdır.

e- Enerjinin yoğun olarak kullanıldığı ürünler için (alüminyum ve ferrokrom gibi) ucuz enerji sağlanmalıdır.

f- Ülke sanayiinin hammadde talebinin tümünün yerli kaynaklardan karşılanması için önlemler alınmalıdır.

g- Bor, krom, kömür, nadir topraklar, mermer, zirconit ve yapı taşları gibi önemli hammadde kaynaklarına yönelik birer araştırma enstitüsü kurulmalıdır.

BÜTÜN YOLLAR POLİTİKAYA ÇIKIYOR

Rapor başlığı potansiyelin belirlenmesine yönelik olsa da, tartışmalar politika ağırlıklıydı. Gerçek potansiyelin ne olduğu, nasıl ölçülmesi, bu konuda neler yapılması gerektiği konuşmacıların çoğunun ön-

celikleri arasında değildi. Ağırlık "somufa kayıyordu ister istemez. Bu işin somutu da kişilerin saiklerine, kaygılarına göre değişiyordu. Kimi zaman kişisel/grupsal/sınıfsal/kaygılar öne çıkıyordu; kimi zaman da toplumsal/ulusal/bilimsel kaygılar.

Söz alanlardan Tolga ŞAYAKÇI birinci türden kaygıları dile getiriyor ve-soruyordu: "Madencilik sektöründe Türkiye'de özelleştirmeden nasibini alacak mı, bu konuda Şûranın fikri ne olacak? (...) Devletleştirilen demir, kömür ve bor sahaları eski imtiyaz hakkı sahiplerine iade edilmeli mi, edilmemeli mi?" (Şura karar almayacaktı. Ama bu sorulara kişisel yanıtlar geldi. Birinci soruya, Komisyon Başkanı Kasapoğlu'ndan, ikinci soruya ise kapanışta Bakan Özdemir'den).

E.ARIOĞLU

"Türk madencililiğinin kilit noktası sermaye yetersizliğidir. Bu da etkilerini zincirleme olarak düşük teknoloji, düşük üretkenlik, iş güvenliğinde olumsuz koşullar, üretim kaybında artış, gelirden azalma, tasarrufta küçülme, yatırım olanağında sınırlanma., biçiminde gösterir..."

Prof.Dr.Ergin ARIOĞLU olaya bilimsel yaklaşıyor (ama yine de politikanın uzağına düşmeyen bir yaklaşım oluyordu, kaçınılmaz olarak) ve yukarıda sözü edilen ikinci türden kaygıyı gözetiyordu. ARIOĞLU madencililiğe daha fazla kaynak aktarılması gerektiği önermesini sistemattir biçimde işleyerek pekiştiriyordu. Diyordu ki ARIOĞLU; Türk madencililiğinin kilit noktası sermaye yetersizliğidir. Bu da etkilerini zincirleme olarak düşük teknoloji, düşük üretkenlik, iş güvenliğinde olumsuz koşullar, üretim kaybında artış, gelirden azalma, tasarrufta küçülme, yatırım olanağında sınırlanma.... biçiminde gösterir. Yani bir kısır döngüyü vurguluyordu ARIOĞLU. Madencililiğimizde egemen olan yapıyı; sermayesi olanın girmedeği, girenin sermayesinin olmadığı bir yapıyı tanımlıyordu ARIOĞLU.

ARIOĞLU konuşmasının devamında bir başka çalışmasının sonuçlarını aktarıyordu. Buna göre rezerv ve potansiyel ile üretim miktarları arasındaki ilişkinin, diğer ülkeler ile kıyaslandığında, antimon ve manyezitte uygun değerler olarak gözüktüğünü; ancak bunun barit ve linyit için doğru olmadığını; bunlardaki üretimin, sırasıyla, 2 ve 3 kat artması gerektiğini anlatıyordu.

Özel sektöre ait kimlik kartını da taşıyan maden mühendisi Memduh ÖZKOÇAK'ın konuşmasında, sözünü ettiğimiz iki tür kaygı bütünleşiyordu, ileriye görebiliyordu ÖZKOÇAK ve "Özel sektör, kamu

M. ÖZKOÇAK

"Şimdi, politikada özelleştirme olayı gündemdedir. Bu özelleştirmenin ne şekilde olacağı meçhuldür. Eğer çimento fabrikalarının yapıldığı gibi bir özelleştirme gündeme gelirse, (...) toplum olarak hüsrana uğrayacağımız açıktır."

sektörü ayırımı yapmadan, şu aşamada memleketin çıkarlarına dönük düşünceler içerisinde beraberce hareket etmeyi bilmemiz lâzım. (...) Şimdi, politikada özelleştirme olayı gündemdedir. Bu şekilde özelleştirmenin ne olacağı meçhuldür. Eğer çimento fabrikalarının yapıldığı gibi bir özelleştirme gündeme gelirse, kamu sektörü elindeki, daha doğrusu Etibank'ın, böyle bir özelleştirme neticesinde toplum olarak hüsrana uğrayacağımız açıktır" derken, hangi tür saikin ağır bastığının hiç ama hiç önemi yoktu. Zaten temel sorunları sermaye kıtlığı olan küçük ölçekli madencilik firmalarının neyideydi Etibank'ın özelleştirilmesi.?

Prof.Dr. Işık ÖZPEKER'in konuşması toparlayıcı türden oluyordu. ÖZPEKER, her minarelin haritasının çıkarılması; Türkiye'nin kendi kaynaklarının niteliklerini çok iyi tespit etmesi ve kullanım alanlarını geliştirmeye yönelik çalışması gerektiğini vurguluyordu. Ve ekonominin büyümesini, ülkenin kalkınmasını istediklerini söyleyenlerin kulaklarını çınlatırcasına "Madencilğe yapılan bir yatırım, katkı olarak sanayiye geniş çapta intikal etmektedir; yani madencilğe yüzde 1 yatırım yaparsanız, bu sanayiye bazı hallerde yüzde 15, yüzde 20 şeklinde bir katma değer olarak gelişebilmektedir" diyordu.

TDÇİ Genel Müdürlüğü Hammaddeler Daire Başkanı Yücel TÜZMEN kanayan bir yaraya parmak basıyordu. TÜZMEN, ülkemizin demir cevheri rezervi bakımından zengin bir ülke olmadığını; kaynakların yeteri kadar aranmadığını; var olan 140 milyon ton rezervin 15 yıllık gereksinmeyi karşılayacak durumda olduğunu belirterek, demir cevheri aramalarına önem verilmesi gerektiğini söylüyor ve sözünü TCDD'nin uyguladığı fiyat politikasına getiren TÜZMEN, bir ton cevherin Divriği'den Karabük'e 25 dolara, Avustralya'dan İskenderun'a 7,5 dolara taşındığını anlatırken, bu nasıl iştir demeye getiriyordu.

TÜZMEN'i şaşırtan terslikler yalnızca bunlar değildi aslında. Divriği'de 140 bin ton stok varken taşıma yetersizliği nedeniyle Avustralya'dan cevher ithal edildiğini; Karabük'e cevher maliyetinin yüzde 70'inin demiryolu taşıma giderleri olduğunu; bunların sonu-

cu bazı ocakların kapanma durumunda kaldığını da anlatıyordu TÜZMEN. Bunları söylerken Türkiye'de yaşadığını unutmuş görünüyordu. Yoksa bilmez miydi, TÜZMEN, Türkiye'de "serbest piyasa ekonomisi" adına yapılan dahiyane (!) uygulamaları. Bilmez miydi, bu piyasa ekonomisinde kimilerinin "serbest" kimilerinin" daha çok serbest" olduğunu. Bilmez miydi, felsefenin "şehla"lığını. Demiryolları yetersizmiş, dolanarak gidiyormuş, taşıma ücretleri yüksekmiş. Olsun. Ocaklar kapanıyormuş. Kapsın. Görünmeyen eller piyasayı yeniden düzenlenemez mi? Bir yerde kapanan ocaklar başka bir yerde, örneğin Brezilya'da, örneğin Hindistan'da, örneğin Avustralya'da açılmaz mı?

Y.TÜZMEN

"Bir ton demir cevheri, Divriği'den Karabük'e demiryoluyla 25 dolara Avustralya'dan İskenderun'a 7.50 dolara taşınıyor."

TÜZMEN'in devlet memuru olduğunu bilmeyenler, ulusal madencilik politikasının tartışıldığı oturumda, politika yaptığını sanacaklardı. Hatta bir işgüzara denk gelse 141, 142 ve dahi 146. maddelerin pençesine düşürmez miydi?

Boşuna mı susuyordu diğer kamu kuruluşlarının yetkilileri ve delegeleri? Hiç birinin mi sorunu yoktu, söyleyeceği yoktu sanki? Ama ne gereği vardı şimdi? Burası Türkiye idi. Doğruların söylenmesine kolay kolay göz yumulmazdı.

Kuşkusuz TÜZMEN'de bilirdi bunları. Ama savunmak zorundaydı kuruluşunu, madenlerini, madencilliğini.

Şûra'ya bakışları ve Şûra'dan beklentileri çoğunlukta farklı olsa da, konunun bütünleyicileri de vardı konuşmacılar arasında. Temsil ettikleri kurumların madencilğe bakışlarını, madencilğe nasıl bakılması gerektiğini anlatıyorlardı. Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı, Jeoloji Mühendisleri Odası ve Jeofizik Mühendisleri Odası adına yapılan konuşmalarda, madencilğe değişik bakış açıları dile getirildi...

Murat SEZER, rapordaki bakır izabe kapasitesi için verilen rakamlara dikkat çekiyor, düzeltilmesini istiyordu. (Daha sonra Prof.Dr. ÖNAL bunu düzeltti).

M.SEZER

"Bor ve findik borsası nereden idare ediliyor bilmiyorum; ama, bakır borsası Londra'dan idare ediliyor."

Konuşmacıların, kimi zaman ana temayı satır aralarına gizlemeyi yeğlediği fark ediliyordu. SEZER'de öyle mi yapıyordu? KBI'deki grevden söz ediyordu. Kurulduğundan beri zarar eden bir işletme tam kendine geleceken grev başlıyor, diyordu. Ve ekliyordu, bilmediğini söylemekten çekinmemenin gururuyla "Bor ve fındık borsası nereden idare ediliyor bilmiyorum ama Bakır Borsası Londradan idare ediliyor" diyordu. SEZER, "hesap adamlarıma önermelerini hesapla yapıyordu. Tüm Türkiye, bugünkü GSMH'nın yüzde 1,5'i kadar bir parayı gözden çıkarmakla, 1000 şantiyede 10 yıl boyunca aranabilir, diyordu.

Oturumun, oturum Başkanından önceki son konuşmacısı Komisyon Başkanı Prof.Güven ÖNAL'dı. ÖNAL kimi değinmelere yanıt verip; yanlış anlamaları düzeltirken bir doğruyu vurgulama fırsatını yakalamış oluyordu: Türkiye, Madencilik altyapısını (ulaşım, nitelikli işgücü dahil) iyileştirdiği oranda doğal kaynaklarından yararlanabilir.

Oturumu kapatırken NİZAMOĞLU satır aralarını boş bırakıyor, ana temayı dudaklarından dökülen sözcüklere yüklüyordu. Oturumu özetlemek istediğini dile getirirken: "Özür dileyerek, şu anda bunu yapabilecek durumda değilim; Çünkü hem oturum başkanlığı hem de Etibank Genel Müdürlüğü'nü özet yaparken karıştırabilirim" diyordu ve son cümlesinde "Bütün yatırımlarda gördüğümüz en önemli nokta, maden yatağının maalesef iyi araştırılmadan başlanmasıdır. Şu hususa dikkat çekmek istiyorum. Maden yatağı çok iyi araştırılır ise, ondan sonra gelecek fizibilite ve yatırım bence başarılı olacaktır" derken, Etibank Genel Müdürü kimliğinin ağır bastığı izlenimi ediniliyordu.

MADENCİLİĞİMİZE ULUSAL POLİTİKARANIYOR

Şûranın can alıcı oturumunun Başkanlığını Atilla YALÇIN yapıyordu. Oturumun konusu, Ulusal Madencilik Politikası ve Yasal Düzenlemelerdi. Kimine göre hiç olmamış olan bir şeyin nasıl olması gerektiği tartışılacaktı. Onun için Şûranın en çok ilgili çeken, en çok tartışılan, sonuçlarından en çok şey beklenen raporu bu idi, Bir önceki oturumun konusu politika olmadığı halde o oturumda politikadan başka hemen hiç bir şeyin konuşulmamış olması, konusu politika; olan oturumda yapılacak konuşmaların habercisi olmuştu.

Dört bölümden (Giriş, Geçmişe Bakış, Bugünkü Durum ve Öneriler) oluşan raporu Komisyonun Başkanı İsmet KASAPOĞLU sundu.

Ra{5orda yer alan görüşlerin başlıcaları şunlar:

1. Özel sektör girişimciliğinden azami yarar sağlamayı düşünen siyasal iktidarın hazırladığı 6309 sayılı Maden Yasası, "...Madencilik konusunda hiçbir bilgi ve tecrübesi bulunmayan kişileri ruhsat almaya itmiş ve herkes bir umut peşinde koşar hale gelmiş" ve gelişen olumsuzluklar"... ciddi girişimcileri madencilikten uzak tutmuş ve ewelce madencilik yapan kuruluşlar da sektörden kaçmıştır". Ayrıca, bu yasa, uygulayıcı teşkilatın 6 ay içinde kurulmasını öngördüğü halde bu hüküm, yürürlükte kaldığı 31 yıl içinde yerine getirilmemiştir.

2.1978 ile 1983 yılları arasında yaşanan politik çalkantılar, devletleştirme ve özelleştirme gelgitlerine neden olmuş ve özel sektörün madencilikteki payının 1985 yılında %5'ler civarına düşmesi sonucunu getirmiştir.

3. G-S.M.H. içinde madencilik payı dünya ortalamasının altındadır. 1978 yılında yüzde 2,61 olan bu pay, 1989'da 1,81 olmuş ve 1994'de 1,76'ya düşeceği tahmin edilmektedir.

4. Her sektör kendine uygun yöntem ve araçlarla teşvik edilirken, madencilik için ayırt edici özelliklerini göz önünde bulunduran bir teşvik sistemi yoktur. Madencilik için getirilen teşvik önlemleri arasında teşvik edildiği varsayılmaktadır.

5. Madencilikte finansman sorunu halen çözülmemiştir. 3213 sayılı Yasa ile kurulan Fon, madencilik için yarardan çok zarar getirmiştir. Yürürlükteki diğer fonların tersine, Madencilik Fonu, yalnızca sektör içinden beslenmekte; dahası, bu kaynak madencinin aleyhine olarak madencilik ürünlerinin ithalinde de kullanılmaktadır.

6. Madencilik ile ilgili kamu kuruluşlarının değişik bakanlıklara bağlı olması, sektörde dağınıklığa yol açmakta; bu kuruluşlarda insan gücüne ilişkin tercihlerde bilgi, tecrübe ve liyakat yerine politik tercihler ön plana çıkmaktadır.

7. 3213 sayılı Maden Yasası'nın hazırlanmasında, 6309 sayılı Yasa'nın uygulanmasında karşılaşılan olumsuzluklar iyi tesbit edilmiş, ancak çözümler yeterli olmamıştır. Yenilik olarak getirilen hükümler ise, yavaş da olsa yürüyen bir sistemi zaman zaman durma noktasına kadar getirmiştir. Ve Yasa bu biçimle madencilikimize herhangi bir katkı sağlayamamış, tersine sektörü yavaşlatmıştır. Nitekim ETKB; 52 ana maddeden oluşan bu Yasanın 38 maddesi üzerinde değişiklik yapma ihtiyacını duymuştur; ve öngörülen değişiklik tasarısı da son derece olumsuz ve yetersizdir.

8. Gerek kamu, gerekse özel sektör madencilik için yatırım yapmamakta (sabit sermaye yatırımlarında madencilik için ayrılan pay her geçen plan döneminde

daha da azalarak 6. Plan Döneminde %3,40'a düşmüştür); madencilikten sağlanan birikimler başka alanlara kaydırılmaktadır.

9. Madencilik bilim ve teknolojisinin araştırılıp geliştirilmesine önem verilmemektedir.

Bu konuda alınması istenen önlemlerin başlıcaları ise raporda şöyle belirtilmektedir.

a- 1/25.000 ve 1/5.000 ölçekli topoğrafik ve jeolojik haritalar üzerindeki yasaklar kaldırılmalıdır. 1/25.000 ölçekli paftalar en kısa zamanda tamamlanmalıdır.

b- MTA, asli görevi olan maden aramalarına ve altyapı hizmetlerine yönlendirilmeli, ayrıca tip projeye göre sözleşmeli arama yapma uygulaması yeniden başlatılmalıdır. MTA'nın elinde bulunan ve gizliliği çok önemli olmayan raporlar, madencilerin istifadesine açılmalıdır.

c- Çağdaş madencilik teknolojisinin izlenmesi ve yerli teknoloji üretimi özendirilmeli; bunlar için genel ve özel amaçlı enstitüler kurulmalıdır.

d- Madencilik ürünlerinin ithalatı izne bağlanmalıdır.

e- Madencilik finansman sorunu çözümlenmelidir. Bunun için; madencilik finanse edecek bir ihtisas bankası; madenciyi dünya borsalarındaki ani hareketlenmeler karşısında koruyabilecek bir kurum olarak maden ofisi; ve kaynakları geliştirilmiş, iç ve dış finansman kurumlarından beslenen ve yönetimi özerk bir Madencilik Fonu, sorunun çözümünde kullanılabilir araçlardır.

f- Madencilik ürünlerinin yurtiçi taşıma sorunları çözümlenmeli; tarifelerin belirlenmesinde, madencilik ürünlerimize diğer ülkelerin ürünleri karşısında dezavantaj sağlayacak uygulamalardan sakınılmalıdır.

g- Her maden işletmesi için en az bir adet maden mühendisinin istihdamı zorunlu hale getirilmelidir. Fenni nezaret kavramı doğru tanımlanarak, fenni nezaretçiler, görevlerini tam olarak yapabilmeleri için güvenceye kavuşturulmalıdır.

h- 3213 sayılı Maden Yasası birkaç maddesinin değiştirilmesi ile madencilikimize yararlı olabilecek bir yapıda görülmemektedir. Değişiklik çalışmalarından vaz geçilerek süratle yeni bir Yasanın hazırlanması zorunludur. Bilgi ve deneyimi kanıtlanmış, ön yargılardan uzak bir komisyon tarafından hazırlanması gereken bu Yasada;

— Madenlerin adlandırılması uluslararası tanımlamalara uygun olarak yapılmalıdır;

— Verilmiş izin veya haklara güvence sağlanmalı;

ruhsat iptali gibi yaptırımlar yerine ekonomik yaptırımlar yer almalı;

— Madenlerin aranması ve işletilmesinde bilgi, deneyim ve sermayeye öncelik verilmeli.

— Değişik kurum ve kuruluşların madencilik müdahaleleri önlenmeli;

— Kıyı kaynakları, göller ve deniz altı maden aramalarına ve işletmelerine yer verilmelidir.

i- Maden Yasasının uygulanması ile görevli örgüt, Yasasının yürürlüğe girmesi ile birlikte kurulmuş olmalı; ve bünyesinde uzman gruplar yer almalıdır.

i- Madencilik ile ilgili kamu kuruluşları mümkünse tek bakanlıkta toplanmalıdır.

j- Madencilik, aramadan pazarlamaya değin teşvik edilmeli; ve sektörün teşviki sanayinin genelinden ayrı, kendi özelliklerine göre ele alınmalı ve seçimli (selektif) bir politika izlenmelidir.

Politikadan söz etmenin tu kaka edildiği bir ülkede, hedef politika ve atış serbest olunca, kimler neler demez. Hele söylenecek o kadar da çok şey varsa. Bıraksanız, mikrofonu ele geçiren saatler boyu konuşur. Ama Başkan YALÇIN konuşma süresini zorunlu olarak 5 dakika ile sınırlıyordu.

ilk söz Muammer ÖCAL'ındı. ÖCAL diyordu ki; Dış politikada bazı mineralleri manivela olarak kullanabiliriz. Bu nedenle maden politikasını partiler üstü bir duruma getirmek lâzım. Bu ise şu üç asgari müştereki gerektirir; 1- Madenlerin kim tarafından değil, nasıl işletileceği önemsenmeli; 2- Madenler en az zayıf veya azami randımanla işletilmeli, bütün denetimler bunun üzerine oturtulmalı; 3- Partiler, devletleştirme sayfasının kapandığını bir mutabakat ile dile getirmelidir.

Etibank'ın eski bir genel müdürü olarak, ÖCAL, madencilik finansmanı görevli bir bankanın çok gerekli olduğunu biliyordu. Ve bugünkü yapılanmada bunun Etibank olması gerektiğini vurguluyordu.

İbrahim KALLIOĞLU'nun da anlatacak çok şeyi vardı. 3213 sayılı Yasanın öyküsünü yazabilirdi. DPT'de hazırlanan yasa taslağının, Maden İhracatçıları Birliği'nden gelenlerce, "Bu bize daha uygun" demeleriyle bir günde nasıl Meclise sunulduğunu; yeni Yasaya hazırlıksız yakalanan (hala da hazırlanamadı ya) ve sözünü ederken "10 sene idare etmek gafletinde bulundum" diye nitelediği Maden Dairesinin, Bakanın Mecliste "iki gün sonra ruhsatlarınız verilecek" demesiyle nasıl karıştığını anlatırken, olayları yeniden yaşıyor gibiydi. KALLIOĞLU yeni bir Yasayı zorunlu görüyordu.

Selahattin KAYA ise Kallioğlu gibi düşünmüyor-

du. Yeni yasa zaman alır diyordu ve yönetmelikte yapılacak kimi değişikliklerle, kimi iyileştirmeleri olası görüyordu. Maden odaları kurulması isteği de yabana atılacak türden değildi. Ama KAYA'nın diğer bir önerisi aynı oranda gerçekçi miydi? Maden sahaları ipotek alınarak kredi verilmeli diyordu KAYA. Bugünkü arama ve veri düzenleme yapısında, hangi banka ya da kurum, belirtilen rezervi güvenceli görür sorusu, yanıtı zor bir soruydu.

Prof.Dr. Rifat BOZKURT önergesini yazılı olarak vermeyi yeğliyordu. "Yeni mermer tiplerinin bulunmasının ve dünya piyasalarında tanınmasının sağlanması için, yeni açılan ve henüz tanınmamış ocakların mermer bloklarının ihracatında teşvik sağlanmalıdır" diyordu BOZKURT.

Somut öneriler ard arda geliyordu. Tahir PARLAK aramaların 1/25.000, sondaj planları ve rezerv hesaplarının en az 1/5.000, amenajman ve işletme projelerinin 1/2.000 ölçekli haritalar üzerinde yapılmasını ve her yıl belli bir miktarda 1/5.000 ölçekli fotogrametrik haritanın yapılması için, Harita Genel Müdürlüğü nezdinde bağlayıcı girişimler öneriyordu.

Eski Savunma Bakanlarından Zeki YAVUZ-TÜRK, Parlak'ın önerisine bir anlamda yanıt olarak, 1985 yılında yapılan bir değişiklik ile harita yapma konusunun özel sektöre de açıldığını anımsatıyordu.

Prof.Dr. Muzaffer SANVER, Raporun maden aramalarıyla ilgili kısmında, izinsiz maden araması istenenler arasında jeofizik mühendislerinin adının unutulduğunu belirtiyordu. Doğru söze ne denirdi?

E.CESUR

"Bir sevk fişi alabilmek için Hakkari'nin bilmem ne ilçesinden Ankara'ya gelmek zorundayız."

Madencilik bürolarının sorunlarını dile getirmek Emine CESUR'a nasip oluyordu. Soyadına ters düşmeyen bir üslupla, artık bir sektör olan bu büroların Maden Dairesiyle başları dertte diyordu (Kimin değil di ki). Cesurca yükleniyordu CESUR Maden Dairesine, kadro çok zayıf diyordu. Sonra "bir sevk fişi alabilmek için Hakkari'nin bilmem ne ilçesinde Ankara'ya gelmek zorundayız" diyordu; Türkiye'de hemen bütün kuruluşların taşra örgütü varken Maden Dairesinin taşra örgütünün olmamasından yakınırken. Peşine düşmezlerse 2,5 yıldan önce işletme ruhsatı almadıklarını söylüyordu ve ekliyordu; "O zaman, lütfen kanuna göre beyan usulü esas ise, ruhsatlarımızı verin ve sonra denetleyin".

Politika konuşulurdu da Fon'a değinmemek olur

muydu? Ama CESUR başka türden değiniyordu Fon'a. Fon'un bir özel kuruluşa devredileceği kuşku- larını ve bunun yanlışlığını dile getiriyordu... Ve ortaklık birden karışıyordu. Kuruluşun temsilcisi söz alıyordu. E.T.K.B. Müsteşar Yardımcısı Ertuğrul BABA söz alıyordu. Böyle bir niyetin olmadığını söylüyorlardı.

Gergin ortamın ardından neyse ki Prof.Dr.Zeki DOĞAN söz alıyordu. Havayı yumuşatmaya niyetliydi DOĞAN. MTA'yı anlatıyordu DOĞAN. MTA'nın bölge örgütlenmesinin yanlışlığını, sakıncalarını. Hem de ayrıntıya inerek anlatıyordu. DOĞAN, çok çok eski MTA'lıydı. İlgisini de eksik etmemiş idi MTA üzerinden, özümsemişti sorunları. Şûrada MTA'nın masaya yatırılması gerekiyordu. Bunu MTA'lılar yapamazdı. Dışarıdan birinin yapması gerekirdi. Onlar da bir fırsatını bulduklarında, üniversitelerdeki yanlışlıkları anlatabilirlerdi.

Şanver İSMAİLOGLU yine mikrofondaydı ve yine jeoloji hizmetlerinin önemini anlatıyordu. Ekonomikliğini yitirdiği için terkedilen ocakların yeniden açılabilme olasılığına karşı, bunların son durumunu gösterir maden jeolojisi haritası ve imalat haritası yapılmasının yasaca zorunlu kılınmasını istiyordu.

Belli ki TDÇİ çok dertliydi. Normal kanallardan derdini anlatmakta zorlanmış. Şûra gibi bir fırsatı da kaçırmak istemiyordu, melhem olabilir diye. TDÇİ, demir cevheri ve taşıma sorununa Genei Müdür yardımcısı düzeyinde yükleniyordu bu kez. Yunus ŞİRİN bir anlamda TÜZMEN'in verilerini destekliyordu. Yılda 3 milyon ton demir cevheri ithal edildiğini, bunun için 100 milyon dolar ödendiğini, bunun 10 yıllık sürede 400 milyon doların üzerinde olacağını, halbuki bu paranın aramaya ayrılması durumunda yerli kaynakların harekete geçirilebileceğini, bu konuda MTA'nın finanse edilmesi gerektiğini anlatıyordu. Taşıma ise, TDÇİ'nin iflah olmaz başağrısı idi. Ah şu KİT'lere verilen "Basiretli tüccar gibi davranın" talimatı; düşürdü KİT'leri birbirine. TCDD, şimdi, kara geçmek için, taşımada başka hiç bir seçeneği olmayan ve en yağlı müşterisi olan TDÇİ'ye yüklenmeyecek de kime yüklenecek. Zarar mı etsin yani? Piyasanın basiretli tüccarları öyle yapmıyor mu? Ama ŞİRİN de kuruluşunun çıkarlarını savunmaktan geri kalmıyordu. Çekinmiyordu. Rakamlar veriyordu ŞİRİN; demir cevheri ocakta 22 bin liraya üretiliyor, 14 bin liraya istasyona taşınıyor ve 47 bin liraya da fabrikaya taşınıyor, diyordu. Ondan sonra da bizim cevherlerimiz ithal cevherlerle rekabet edemiyormuş, piyasa ekonomisinin gereği de dış-alınmış.

Memduh ÖZKOÇAK hazırlıklı gelmişti Şûraya. Söyleyecek çok şeyi vardı. Yine söz alıyordu. Bu kez, somut, uygulanabilir öneriler sıralıyordu. İşte bir kaçı : Madencilik Fonu'dan verilecek kredilere üst sı-

nır getirilmeli. Krediler, projeye kaydedilecek ilerlemelere göre verilmeli. Fondan kredi alacak kuruluşların daha önce madencilik ile iştigal etmiş olmaları aranmalı. Dinamit ruhsatı alımında süreyi kısaltacak önlemler alınmalı. Madencilik sektörüne canlılık getirilebilmesi için, kamu kuruluşlarının elindeki atıl vaziyetteki sahalar (altını ÖZKOÇAK çiziyordu, özelleştirme isteklileriyle paralel düşme endişesiyle olsa gerek) hak hukuk çerçevesi içinde özel sektöre aktarılmalı.

Mikrofona daha sonra gelen Tolga SAYAKÇI ise farklı şeylerin altını çiziyordu. Konuşmasında neden-se (!) divanda oturan Ömer YENEL'e gönderme yapma gereğini duyan ŞAYAKÇI, madencilik politikasını konuşmak yerine, madencilikten yola çıkarak "politika" yapmayı mı yeğliyordu? En fazla da 12 yıl önceki devletleştirme girişimlerine dokunduruyordu. Bu korkunun halâ atılmadığı belirtiyor ve konuşmasını "Eğer madenciliğin bugünkü durumundan hoşnutsanız demek ki devletçilik iyi netice vermiştir" sözleriyle bitirirken; tüm diğer nedenleri saf dışı bırakarak, madenciliğimizin bugünkü geri kalmışlığının tek sorumlusu olarak, kendi deyimiyle, devletçiliği gösteriyordu. Ama bir de, devletçiliğin "D"sinin bile telaffuz edilemediği, kamu kuruluşlarının yatırımlarına habire gem vurulduğu, özelleştirme rüzgarlarının estirildiği şu son 10 yılın sonrasında bile madenciliğimizin halâ geri kalmışlığı açıklanabilseydi, dinleyenler daha kolay ikna olabileceklerdi. O zaman da şu soruya yanıt aranacaktı: Komisyonun, raporunda sayfalar boyunca, konuşmacıların Şûrada saatler boyunca sıraladıkları nedenler, marjinal nedenler miydi?

Orhan BAYKARA çok değişik bir açıdan yaklaşıyordu. Yalnızca seçilmiş, vadesi belirli kişilere bel bağlamanın, başkasından medet ummanın yanlışlığını anlatıyordu BAYKARA. Partilerden garanti istemekle bir şey olmayacağını belirten sözler, bir anlamda ÖCAL'a karşılık idi. Arada bir konuşmaktada politika üretilmeyeceğini; Meclis'te olabildiğince temsil edilmekle ya da sektördeki diğer örgütleri etkin kılmakla sonuç alınabileceğini söylüyordu BAYKARA.

Metin ERÖZLÜ de Şûradan çokumutlu olanlardandı. Dedeman'ın, yakınlarda İstanbul'da bir toplanmada söylediği "Bu yaşa geldik, bir şey düzelmedi, boş ver, konuşmayacağım" tümcesini örnek göstererek, kuruma yüz tutmuş umutların, bu Şûra ile yeniden yeşerdiğini söylemek istiyordu ve Şûra'nın Salonda kalmamasını; sonrasında, oluşturulacak birgruptarafından izlenmesini öneriyordu.

Üner GÜNER üslubundan ödün vermeyen, konvansiyonel performansıyla, neredeyse tek konuya konsantre etmişti kendini: Özel sektörün vazgeçilmezliği ve bağlantılı olarak, zamanında deletçe işle-

tilmesine karar verilen sahaların eski sahiplerine iadesi.

Maden Mühendisleri Odası Organizasyon Komitesinde ve Komisyonlarda temsil edilmişti. Görüşlerinin Raporlara yansıyanı da vardı, yansımayanı da. Oda Başkanı Vakıf Mütevelli Heyetindeydi. Görüşlerini oraya da saklayabilirdi. Ama, Maden Mühendislerini temsil ediyordu. Görüşlerinin Şûrada dile getirilmesi kaçınılmazdı. Yüklenilen sorumluluk bunu gerektiriyordu. Oda Başkanı M.Fikret ÖZBİLGİN gerekeni yaptı. Şûra'daki kimi "özürlü" görüşlere dikkat çekerken Odanın somut önerilerini de getiriyordu. (Oda Başkanı M.Fikret ÖZBİLGİN tarafından yapılan konuşmanın tam metni, bültenimiz'in diğer sayfalarındadır).

/ . KASAPOĞLU

"Efendim; yabancı sermaye gelsin; ülkemizde rekabet olur; Rekabet de iyi birşeydir. Rekabet nasıl iyi birşeydir? Fırın açarsak, belki bu rekabetten ucuz ekmek çıkar; vatandaşı da ucuz yeme fırsatını bulur. Ama, (...) doğal kaynaklarımızı üretmekte rekabete girişeceksek..."

Komisyonun çalışması genel olarak beğenilmişti; ama, konuşmalarda eleştiriler, katkılar, sorularda yok değildi. Dolayısıyla oturumun sonunda KASAPOĞLU'nun açıklamaları beklenirdi. Gerçekçi ve açık sözlüdü KASAPOĞLU. Şöyle diyordu özelleştirme ve yabancı sermayeye ilişkin sorulara karşı görüş bildirirken: "Madenciliğimizin bugün görüştüğümüz problemlerine baktığımız zaman nedir? Efendim, sermaye yok. Hepimiz burada dile getirdik, inkâr etmeyelim. Diyoruz ki, «Özel sektörün sermayesi yok, özel sektörün yasal güvenesi yok» Peki, biz bu iki olayı halletmeden, bunlara nasıl talip olacağız da, bunların içinde yer alacağız? (...) Yabancı sermayeyi Türkiye'ye davette herkesle hemfikir. Ülke için, sektörümüz için son derece faydalıdır. Ancak, bunun herhalde bazı kuralları, bazı kriterleri olması gerekir; çünkü, en yetkili ağızdan duyuyoruz, diyor ki, «Efendim, yabancı sermaye gelsin, ülkemizde rekabet olur.» Rekabet de iyi birşeydir. Rekabet nasıl iyi birşeydir? Fırın açacaksak, belki bu rekabetten ucuz ekmek çıkar, vatandaşı da ucuz yeme fırsatını bulur. Ama benim eğer doğrudan doğruya madencilik işinde, (...) doğal kaynaklarımızı üretmekte rekabete girişeceksek, bundan kim faydalanacak? Bu, bizim üreticiler olarak aleyhimize ve satışdaki durum da ülkenin aleyhine .

Oturum kapanmıştı ama uzatma dakikaları kaçınılmazdı. ETKB Müsteşar Yardımcısı Ertuğrul BABA'nın konuşma hakkı baki idi. Eğitimin, konu edildiği Dördüncü Oturumun başında konuşuyordu BABA, ve özellikle de CESUR'un konuşmasına yanıt veriyordu.

BABA, konuşurken bir üst düzey bürokrat olduğunu unutmuyor, unutturmuyordu. Konuşmasının "ruhunda"da, "lafında"da bu vurgulanıyordu. BABA Maden Dairesini, Fon İdaresini savunuyordu-Fon'a başvuruların kaderinin iki dudak arasında olmadığını, her şeyin yönetmeliğe bağlandığını, Fon İdaresinin ön yargılı olmadığını söylüyordu. ETKB'nin gelecekte Enerji Bakanlığı ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı olarak ikiye ayrılacağını, bu konuda hazırlık yaptıklarını anlatıyordu. Madencilik ile ilgili kurum ve kuruluşların bir çatı altında toplanması önerisine, böyle bir sistemi yatay ve dikey denetlemenin ve yürütmenin mümkün olamayacağı gerekçesiyle sıcak bakmıyordu. (Gerçi, özelleştirme programı gerçekleşirse, mektepler kapanmış olacağından Maarif Vekaletini idare ve murakabe etmek mesele olmaktan çıkacaktı.)

BABA Maden Dairesinin iş yoğunluğunu anlatırken 1990 yılı başından beri yapılan arama ruhsatı başvurusunun 6 bin dolayında ve o tarih (konuşmanın yapıldığı gün) itibarıyla fiilen ruhsat alanların da 1600 dolayında olduğunu belirtiyor ve beyanın esas alınması konusunda CESUR'a hak veriyordu. (Bu, Dairenin varolma gerekçesini ortadan kaldıran sürecin başlangıcı olarak görülebilir miydi?)

EĞİTİM Mİ DEDİNİZ?

Tartışılacak son rapor Madencilik Eğitimi ve Sorunları idi. Özellikle bir önceki çalışma konusunun tersine, çok az ilgi gören konu bu oluyordu. Olayı geçiştirmek için çeşitli bahaneler bulunabilirdi. Son tartışma konusu olması; özel uzmanlık gerektirmesi; ya da Komisyon Raporu o denli kusursuz ki eklenecek fazla bir şey yoktu gibi. Bunların her biri doğru olabiliirdi. Ancak bunlar her şeye karşın, asıl nedeni gizlemeye yetmiyordu. Asıl neden; madencilerimizin bu konuyu fazla dert etmemiş olmalarıydı. Onların dertleri büyüktü, küçük sorunlara kafa yoracak kadar zamanları bol değildi.

Oturum Başkanlığını Organizasyon Komitesi Başkanı ve KBİ Genel Müdürü Rifat KONT yaptı ve raporu da Komisyon Başkanı Prof.Dr. Erdoğan YÜZER sundu.

Komisyon, çalışmalarını tarihsel gelişim, yüksek öğrenimde madencilik eğitimi, istihdam ve karşılaşılan sorunlar başlıklarıyla ele almıştır. Raporunda değinilen bulguların kimileri aşağıda özetlenmiştir.

1. Yüksek eğitimde, tüm mühendislik programları içinde madencilikle ilgili bölümler (jeoloji-jeofizik+petrol+maden) yüzde 12'lik bir pay almaktadır. Bu bölüm mezunlarının ancak yüzde 60'ı mesleki çalışmalarını sürdürmektedir.

2. Maden mühendisliği giderek daha az tercih edilmektedir.

3. Madencilik sektöründeki çırak okulları, eğitim süresinin kısalığı ve kalitesinin düşüklüğü, ayrıca öğrencilerin önünün açık olmaması nedenleriyle, amaçlarına ulaşamamıştır.

4. Madencilik eğitimi veren mesleki yüksek okulların sayısı yeterli görülse bile, eğitimin kalitesi düşüktür.

5. Üniversitelerimizin 8'inde maden mühendisliği eğitimi yapılmakta ve bunlara 1990-1991 yılı için alınacak öğrenci sayısı 448'dir ve bir iki istisnası dışında, bu öğrencilere gereken öğretim elemanı kadrosu, laboratuvar ve hatta yeterli derslik bulunmamaktadır. Ayrıca, yeni bölümlerin açılacağı söylentisi de dolaşmaktadır.

6. Staj, arazi çalışması, teknik gezi gibi öğretim unsurları, gittikçe güçleşen koşullarda yapılabilmektedir. Madencilikte, arazi uygulamaları ve stajların önemi, gelişen teknolojiye karşın azalmamaktadır, tersine artmaktadır; ancak, verilen önem azalmaktadır.

7. Asgari ücretin 17 TL olduğu 1967 yılında çıkarılan yönetmenlik ile belirlenen 30 TL/gün staj ücreti, bunca yıldan beri hiç değişikliğe uğramadan aynen uygulanmaktadır.

8. Bazı işletmelerde düzenlenen kısa süreli kurslara karşın sektörde işçi eğitimi yetersizdir.

9. Sektörle ilgili bir envanter yoktur.

10. Madencilik ve yer bilimleri alanında uygulamalar yapan kuruluşların ellerindeki dokümanlar yalnızca kendi amaçları doğrultusunda değerlendirilmekte ve bu bilgiler ileriki araştırmalara aktarılmamaktadır.

Komisyonca dile getirilen önerilerin kimileri de şunlardır.

a- Kalifiye işgücü gereksinmesinin karşılanması için bu amaca yönelik yeterli sayıda meslek lisesi açılmalı ve bunlar, eğitimlerini işletmelerle iç içe sürdüreceği şekilde düzenlenmelidir. Ayrıca genel liselerin müfredatlarında yer bilimleri ile ilgili derslere de yer verilmelidir.

b- Üniversitelerde kısa vadede alınabilecek önlem, ayrılan kaynakların artırılmasıdır. Uzun vadede ise aşamalı olarak önce kontenjanlar, daha sonra

bölmelerin sayısı azaltılmalıdır.

c- Artık hiç bir mazerete sığınmadan, staj yarası ivedilik ve kesinlikle iyileştirilmelidir. Bunun için, önce ücret, kabul edilebilir bir düzeye (örneğin asgari ücret düzeyine) çıkarılmalıdır. Üniversitelerimiz stajın süre, konu ve koşullarını gözden geçirmeli; özel sektör ve kamu kuruluşları staj yaptırabilme olanaklarını olabileceğince iyileştirmelidir.

d- Yeni mezun deneyimsiz mühendisler, sorumluluk vermezden önce "uyum staj devresi" olarak adlandırılabilir bir eğitimden geçirilmelidir.

d- Meslek içi eğitimin, çağdaş teknolojinin gereklerine uygun biçimde belli merkezlerde verilmesi sağlanmalıdır.

e- Üniversite endüstri ilişkisi sağlıklı bir temele kavuşturulmalı ve sorun çözmeye yönelik olmalıdır.

f- Tüm madencilik işlemlerinin tek elden yürütüleceği bir örgütlenme, iller düzeyinde kurulmalıdır.

g- Sektörümüzün gelişmesine büyük katkılar yapacak olan bir bilgi dokümantasyon merkezinin en kısa sürede kurulabilmesi için ilgili kuruluşlar harekete geçmelidir.

Eğitim konusunda ilgi, yine öncelikle eğitimcilerdeydi. İlk söz Prof.Dr. Ergin ARIOĞLU'nundu. ARIOĞLU çok önemli noktalar yakalamıştı. İçten konuşuyordu. Eleştirmiyordu, katkıda bulunuyordu.

E.ARIOĞLU

"... Umud kaynağımız olan, üzerine kocaman raporlar ürettiğimiz gençlerin beklentileri nedir?"

"Kimi dersler, öğrenciliğimden buyana hiç değişikliğe uğramadan anlatılmaktadır. "

Önce komisyonun oluşumunu ele alıyordu. Mühendis istihdam eden kuruluşların yeterince temsil edilemediğini, özellikle özel sektörün temsil edilmesinin önemli bir eksiklik olduğunu söylüyordu. ARIOĞLU temelde haklıydı da. "Nasıl mühendis yetiştiriyoruz, gelsinler söylesinler" diyordu. Ancak, onca madencinin yer aldığı Şûrada, birtekinin birtek sözcük söylemediği madencilerimiz, bir ya da iki kişi ile temsil edilecekleri komisyonda ne diyeceklerdi ki. Madencilerimizin mühendisten yararlanmak gibi bir kaygısı var mı idi ki, niteliğini tasa etsindi. Neyine yetmezdi bir çavuş?

ARIOĞLU'nun sözünü ettiği ikinci eksiklik, birincisinden daha az önemli değildi. Öğrencilerden söz ediyordu ARIOĞLU. "„,„umut kaynağımız olan,

üzerinde kocaman raporlar ürettiğimiz gençlerin beklentileri nedir? (...) Ne gibi kaygıları var bu meslekte? Bunların da irdelenmesi gerekmektedir. Hatta ek olarak, şura üyelikleri de desteklenmelidir." diyordu. Ve geçerken demokrasi dersi de vermiş oluyordu ARIOĞLU Hoca. ARIOĞLU, Maden Mühendisleri Odasına da görev düştüğünü söylüyordu Maden Mühendisleri hakkında yapılacak araştırma ile onların sosyal, teknik, ekonomik profillerinin çıkarılması; düşüncelerinin alınması; bunların belirli aralıklarla yinelenmesi, üretilen bilgilerin "Feed-back" anlamında eğitim kurumlarına da gönderilmesi gerektiğini anlatıyordu.

ARIOĞLU içten olduğu kadar yürekliydi de. Çoğunun aynan karşısında bile telaffuz etmekten korktuğu, söyleyenin aforoz edileceği gerçekleri onca insanın önünde dile getirmekten çekinmiyordu. Kimi derslerin öğrenciliğinden (1964) bu yana, hiç değişikliğe uğramadan süregeldiğini; ders programlarının ve derslik içeriklerinin gözden geçirilmesi gerektiğini söylüyordu.

ARIOĞLU raporda "uyum stajı devresi" adıyla anılan öneriye Almanya ve Japonya'daki uygulamaları anlatarak katkıda bulunuyordu. Almanya örneğinde, öğrencinin, 4 yıllık eğitim öncesinde maden mühendisliğinin bütün unsurları içerecek bir programa göre, bir yıl süreyle uygulamanın içinde yer aldığı; Japonya'da ise, mezuniyet sonrası hiç bir sorumluluk verilmeden 1-1,5 yıl süreyle, sorumlu bir mühendisyanında çalıştırıldığını; sorumlu mühendisin kanaatinin önemli olduğunu; dönem sonunda yarı akademik, yarı pratik bir tez hazırlattırıldığını ve üniversite ile maden mühendisleri odasının da üye olduğu bir komisyon tarafından yapılan bir sınav sonrasında yetki verildiğini sabırla anlatıyordu. Olaya bir başka boyut daha ekliyor ve bu boyuttaki bir gerçek ile ilişkilendiriyordu konuyu. ARIOĞLU, geçmişte yaşadığımız kazaların nedenleri üzerinde iz sürüldüğünde, eğitim ve öğretim programındaki aksaklıklara kadar gidilebildiğini söylerken; kazaların kaderolmadığını, ağıt döküp, bağış kampanyası düzenlemenin ötesinde de bir şeyler yapılabileceğini ima ediyordu.

Dr. Nijat GÜRİSOY, o kadar madenciye bir arada bulmuşken fırsatı kaçırmıyor ve Yurt Madenciliğini Geliştirme Vakfına yardım yapılması çağrısında bulunmak için mikrofona geliyordu.

Prof.Dr. Mümin KÖKSOY bir kısmını Prof.Dr. Yavuz AYTEKİN'in belirttiği görüşlerini aktarırken, sorunu 4 grup altında ele alıyor, bunlara ilişkin görüşlerini sıralıyordu. KÖKSOY'un gruplandırması şöyleydi: 1) Sınıflardaki öğrenci kalabalığı, 2) Araç-gereç, malzeme (parasal kaynak) yetersizliği, 3) Uygulama (üniversite-sanayi) yetersizliği, 4) Öğretim

elemanı yetersizliği ve çekiciliğinin olmaması.

Demir Kaya ACAR, TKİ Eğitim Daire Başkanı. Uygulamanın içinde. Mühendisin dışındaki insan gücünü konu edinmişti. Başboşluğu, sahihsizliği görüyor; sistematik, uygunlanabilir bir yaklaşım olmadığını söylüyordu.

ACAR, Raporda yer alan meslek liseleri madencilik bölümü öğrencilerinin, işletmelerde de çalıştırılmak suretiyle eğitim yaptırılması önerisinin, varolan uygulamalarda başarısızlık ile sonuçlandığını söylüyordu. ACAR "Meslek liselerinde «Maden Bölümü» adı altında eğitim olmaz. Meslek liselerinde «şilt sürücü veya tamburlu kesici operatörü» diye üç kişilik eğitim de olmaz" diyordu. Ve çözümün Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu içerisinde, örneğin Almanya'daki örneğine (ortaokul mezununu kazmacı işçi olarak alıp, belirli zamanlarda eğitime göndermek) benzer biçimde olabileceğini söylüyordu. ACAR, işletmelerin gereksinmelerini dikkate alan nitelik ve nicelikte eleman yetiştirilmesini ve bu konuda özellikle kamu kuruluşlarına görev düştüğünü belirtiyordu.

Üner GÜNER "bu ilim konusunda profesör, doçent arkadaşlarımız var, onlar bilirler, biz bu işten pek anlamayız" diye dobra dobra söze giriyor ve yalnızca staj konusunda konuşacağını söylüyordu. Aslında GÜNER'i konuşmaya tahrik eden, staj ücretlerinin halâ 30 lira oluşuydu. Çok şaşırılmıştı, bir türlü inanmadığını şu sözlerle anlatıyordu: "Genel müdür arkadaşşıma (...) «bu mevzuatı bir tanıdık bakana filan söyleyin yapın» diyordum. Burada dekan arkadaşımız da bu hususu söyleyince «pes» dedim. «O zaman, (...) ben bunu düzelttirmesem, bu Dekanlığı da yapmam birader» dedim. (...) Artık bunun üzerinde durmanız lâzım. Tanıdığınız milletvekili, bakan filan vardır, bu kadar böyle bir kepezelik olmaz". Doğru söylüyordu GÜNER. Bilirdi de bu işleri. Bir iki tanıdık bakan, milletvekili ile "olmaz" işler, oldurulabilirdi. Ama bu "olur" işti. Olması gereken işti. Ve öğrencileri ilgendiriyordu. Onun için olmazdı. Onbeş yıla yakın bir süredir başta Maden Mühendisleri Odası olmak üzere, bütün Odalar ve TMMOB için peşindeydi. Bu süre içinde ne dekanlar, ne milletvekilleri, ne bakanlar, başbakanlar geçti. Hatta ülkeyi yöneten generaller bile. Hepsine anlatıldı. Ama olmadı, olmuyordu. GÜNER bunları duysa daha da şaşardı.

Prof.Dr. Gülhan ÖZBAYOĞLU Komisyon üyesiydi. Rapora geçmeyen görüşlerini Şûra'ya da anlatıyordu çekinmeden. Israrlıydı da. ÖZBAYOĞLU oturum sonrasında bir delegeye "Hocam bundan sonra karımın sözünü daha fazla dinleyeceğim" dedikten konuşmasında maden mühendisliği eğitimi veren bölümlerin hal-i pür melalini sergiliyordu.

G. ÖZBAYOĞLU

"Organizasyonunu tamamlamamış, öğretim üyesi bulamamış, laboratuvarını açamamış bölümler kapatılmalıdır. "

Yetersiz bölümlerin kapatılmasına getirecekti sözü. Anadolu Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölüm Başkanının bir jeoloji profesörü olduğunu; üç yıldır açık olan Cumhuriyet Üniversitesinde daha geçen yıl bir doçentin bölüm başkanı olarak tayin edildiğini; üç yıldır eğitimde olan İsparta'da, yakında ayrılacak bir kişiden sonra, bir tek yardımcı doçent kalacağını söylüyor ve soruyordu: "Bu üniversitelerden mezun kişiyi kurumunuzda çalıştırmak ister miydiniz?" (Bu sorunun muhatabı kamu kuruluşlarının yetkilileri olamazdı. Çünkü oralarda personel seçme iradesi ilgili bakandıydı. Özel madencilerimizin yanı sıra ise zaten belliydi : Ucuz olan arkamdan gelsin.)

ÖZBAYOĞLU, öğrenci sayısını azaltma önerisinin de uygulanamaz olduğunu belirtirken, ODTÜ olarak son beş yılın içinde devamlı 45 öğrenci istedikleri halde, YÖK'ün 60 öğrenci'yi dayattığı örneğini veriyor; tek seçenek olarak bu tür bölümlerin kapatılması kaldığını söylüyordu. Ve organizasyonu tamamlamamış, öğretim üyesi bulunamamış, laboratuvarını açmamış bölümlerin kapatılması yönlü önerisinin sonuç raporunda yer alması konusunda ısrarlı olduğunu vurguluyordu.

ÖZBAYOĞLU'nun değindiği ikinci konu mezuniyet sonrası eğitimdi. Madeni görmeden mezun olan kişiye "sen bir maden mühendisisin, bütün sorumlulukları yüklenmelisin" denemeyeceğini söylüyor ve Güney Afrika Cumhuriyeti örneğini aktarıyordu. GAC'nin Türkiye dahil çeşitli ülkelerden aldığı mühendisleri 18 aylık eğitimden geçirdiğini anlatıyor ve sözünü bitirirken bu uygulamanın, maden kazalarını azaltmada olumlu bir yaklaşım olacağını belirtiyordu.

Prof.Dr. Mevlüt KEMAL'e söz sırası geldiğinde, düşündüklerinin birçoğu söylenmişti. Yine de öz olarak değindi. KEMAL, Maden Mühendisliği eğitimi öncesinde en az altı aylık ön stajı yararlı görüyordu. "... Şartları önce gören öğrenciler, eğer bunu sevmiyorlarsa, mesleğe devam etmezler" diyordu. KEMAL'in değindiği ikinci konu, usta eğitiminin kurumlar tarafından yapılması; üçüncüsü ise teknisyenlerin müfredatlarının mühendislerinkinden ayrılması, uygulamaya yönelik olmasıydı. "Mühendislerle biz aynı konuları okuduk, niye biz teknisyen onlar mühendis oluyorlar"ın gerekçesinin de ortadan kalkacağını söylüyordu.

Son söz Komisyon Başkanı YÜZER'indi. YÜZER, teşekkür sözcüklerinin ardından özellikle Bakan ÖZDEMİR'e hitaben, staj ücretlerindeki çarpıklığı yineliyordu.

Oturum Başkanı KONT oturumu kapatmadan önce Rapora yapılan katkıları .özenle tuttuğu notlardan özetliyordu.

MUTLU SON (!)

Kapanış oturumu gelmiş, çatmıştı. İki gün boyunca konuşulmuş, sorunlar anlatılmıştı. Hem de, Devletin en yüce katlarına. En önemlisi dil birliği de vardı konuşmacılarda. Hemen herkes aynı şeyleri söylüyordu. O ana değin amaca ulaşılmıştı, insanların adrenalini salgısını artıracak önemli bir şey de olmamıştı. Dolayısıyla huzura kavuşmuş olmamak için bir neden yoktu. Gönüller rahatı. Peki daha sonrası... Allah kerimdi. Olurdu bir şeyler herhalde. Hele bir de bakalım Bakan ÖZDEMİR ne diyecekti.

Kapanış oturumu Başkanı Prof.Dr. Erdoğan YÜZER'di.

YÜZER, Şûrada oylama ile bir karar alınmayacağını, Şûra sonrasında bir Sonuç Raporu hazırlandığını, Raporun ilgili yerlere iletileceğini söylüyordu.

Şûranın değerlendirilmesini Devlet Bakanı İbrahim ÖZDEMİR yapacaktı. Basın, TRT, dinleyiciler yerlerini almıştı.

Bakan ÖZDEMİR ne dedi? Bakan ÖZDEMİR; böyle bir Şûraya Başkanlık yapmış olmaktan hem gurur, hem mutluluk duyduğunu; özel sektörün, madencilik sektöründeki katkısının daha fazla olmasını istediklerini; bor gibi stratejik madenlerin devletin tekelinde olması gerektiğini; bor, krom, manyezit, barit, mermer gibi dünya ölçeğinde rekabet edebileceğimiz madenlerimizde uç ürün elde edebilmemiz için gerekli olan teknolojilerin geliştirilmesi gerektiğini; gerek Maden Yasası, gerekse de diğer mevzuatın uygulanmasında ortaya çıkacak sorunların giderilmesi için elinden geleni yapacağını; topögratik haritalardaki gizliliğin olmaması gerektiğini; madencilikte, eğitilmiş insan gücünün diğer sektörlerden daha önemli olduğunu; bu Şûradan çıkacak sonuçların gerçek anlamda takipçisi olacaklarını; Şûra dışında, spesifik konuların tartışıldığı toplantıların da yararlı olacağını söylüyordu.

Bakan ÖZDEMİR'in ardından son bir konuşma kaçınılmazdı. Bu görev YÜZER'indi. YÜZER'in teşekkür ve iltifat dolu coşkulu sözcüklerinin ardından "Bu Şûranın (...) periyodik aralıklarla ki, o aranın üç sene olması mantıklı bir süre gibi gözükmektedir..." derken, «Organizasyon Komitesinde, her beş yılda bir kalkınma planlarının hazırlanma döneminin öncesinde yapılması konuşulmamış mıydı?» yollu mı-

rişmelerinin cılız kalması ve Bakan ÖZDEMİR'in "iki sene" biçimindeki suflesinin baskın çıkması üzerine" iki sene efendim, sizin, arzunuz, bizim de iki veya üç tereddütümüzü giderdi" demesi, olayın o an için geçirilmesi miydi? Bakan arzusunun, mantığın önüne geçmesi miydi? tartışmaları, salon boşalırken de sürüp gidiyordu.

TMMOB Maden Mühendisleri Odası Başkanı M. Fikret ÖZBİLGİN¹ in Şûrada Yaptığı Konuşma

Sayın Başkan,
Sayın Komisyon Üyeleri,
Değerli Delegates,

İki gündür izliyorum. Güzel şeyler söyleniyor. Madencilik çok sorunu gündeme getiriliyor. Ama bu fırsatı iyi değerlendirme telaşıyla olsa gerek, daha fazlasını istiyor insan.

Nedir bu fırsat? Sorunlarımızı ilgililere duyurma. Tabii, sorunlarımızı ilgililere bir kere duyurmakla çözümlenebileceğini sanmıyorum. Öyle olsaydı, Türkiye'de çözümlenmemiş sorun kalmazdı. Türkiye halen bu durumda olmazdı.

Sorunların çözümünü bilen beyinler yok mu Türkiye'de. Ya da madencilik sorunlarını çözecek beyinler. Tabii ki var. Onun için buradayız.

Fırsatı iyi değerlendirmek için somut öneriler getirelim. Bu Şura'dan; çok somut, iyi formüle edilmiş öneriler çıkmalı ve çıkacak bu öneriler herkesin anlayabileceği bir biçimde olmalıdır.

Somut önerilerimizi biraz sonra belirteceğim. Ama öncelikle beni mutlu etmeyen değerlendirmelere ve mesajlara değinmek istiyorum. Daha önceleri de değişik yerlerde aldığımız mesajlar, dün burada da yineleniyor. Ümitsizliğe yol açan nedenler bu.

Biz genel olarak ne diyoruz?

1- Madencilik vazgeçilemeyecek bir sektördür

2- Türkiye'nin madencilik politikası yoktur.

3- Türkiye yeteri kadar aranmamıştır.

4- Bulunan madenlerin işletilmesi için, mevzuat, örgütlenme ve destekleme yapılamamıştır.

Madencilik, turizm sektörünün yarısı kadar teşvik görseydi madenciliğimiz de, Türkiye de bu durumda olmazdı.

Bunları daha da artırabiliriz, ama dört te-

mel konuya değiniyorum.

Katılmadığım ve mutlu etmeyen değerlendirmeler ise şunlardır:

1- Olayı fazla abartmamak gerekir. Türkiye maden yönünden o kadar da zengin değil.

2- Ekonomide payı zaten küçük.

3- Serbest piyasa ekonomisi uygulanır. Siz

ucuza mal edemiyorsunuz, mecbur değiliz üretmeye. Dışarıdan getiririz. Verilebilecek tüm teşviklerde zaten veriliyor.

4- Siz işletemiyorsanız, yabancı sermaye

gelir, o işletir. Korkulmaması gerekir bundan.

Bizler de fena yetişmemişiz, onların yanında çalışabilmişiz.

Bunlar yerine, bizlerle bizleri yüreklendirecek, yön verecek sözlerle daha mutlu olacaktık. Görünen o ki dertlerimizi, sorunlarımızı anlatmamız kolay olmayacak.

Neyse, biz madenciler sabırlıyızdır. Dün olmadı, bugün de olmazsa, yarım bekleriz! Ama günün birinde elbette anlatabiliriz ve alatacağız da. Bizi anlayacak birileri çıkar. Fakat madenciliğimiz de çok zarar görür. Bunun sorumluları da elbette bizler olmayacağız. Anlamayan bütün iktidarlar olacaktır.

Ancak, öncelikle biz ne istediğimizi bilelim. Bunları iyi formüle edelim. Anlatalım, anlatalım, anlatalım.

Hoşgörünüze sığınarak söylüyorum, iki gündür izliyoruz. Güzel şeyler elbette söylendi. Komisyon raporları elbette yoğun çalışmaların ürünü. Ama konunun, çok ilgisiz yerlere çekilmesine yol açacak konuşmaların olmasını dilerdim. Farklı ekonomi - politikaların tartışılacağı yer burası olmamalıydı. Madenlerin kim tarafından işletilmesi gerektiği burada tartışılmamalıydı. Bunlar iktidarlarla değişen tercihlerdir.

Biz değişmeyecekleri söylemeliyiz. Ya da bugünkü koşullarda itibar edilmeyecek öneri-

"Öncelikle, aramanın altyapısı oluşturulmalı ve bunu da Devlet yapmalıdır (...) MTA'nın kâr etmesi gerekmez. (...) Altyapıyı üstlenen kuruluşlar kâr etmek zorunda değildir." „

ler gelmemeli. Örneğin, rezervlerin ipoteği karşılığı kredi sağlanması gibi.

Bizler madenciyiz, bankacı değiliz, ama gerçekçi olalım. Siz bankacı olsanız, rezerv raporunu kapıp gelene başka güvencesi olmaksızın kredi verir misiniz? Üç güne kalmaz batır banka. Kaldı ki ülke halkı adına devletin hüküm ve tasarrufu altında olan doğal kaynaklar, rezervler ipotek edilemez. Bu nedenle ayaklarımız yerde olmalıdır.

Onun için burada somut, uygulanabilir, ayrıntıya inmeden temel ilkeleri söylemeliyiz.

Raporlarda da kısmen söylenmiştir, burada da söylenmiştir. Ama ben yine de derli toplu birkez daha formüle ederek söylemek istiyorum.

1- Türkiye, kendi kaynaklarından, onları israf etmeden yararlanmayı temel hedef almalı, şiar edinmelidir.

2- Madenler yalnızca ödemeler dengesini olumlu etkileyecek, döviz açıklarını kapatacak doğal kaynaklar olarak görülmemelidir. Yani amacımız, doğal kaynakları çıkartıp çıkartıp satacağız, döviz kazanacağız. O dövizle de başka şeyler yapacağız.

Sayın delgelere, biz bunu kabul etmiyoruz. Bu çok yanlış bir anlayıştır.

Elbette döviz kazandıracak madenlerimiz de olacaktır. Şu yada bu oranda işlenerek döviz kazandıranlar olacaktır. Ama amaç yalnızca döviz kazanmak değildir. Böyle görülmemeli, mevcut sanayiye hammadde sağlamakla da yetinilmemelidir.

"Yapılacak ilk şey, aceleye getirmeden, meslekten ve hukukçulardan, sektörü bilen, bu işin içinde yetişmiş bir uzmanlar kurulu oluşturmak, geniş kesimlerin görüşü alınarak yeni bir maden yasası ve ilgili mevzuatı hazırlamaktır."

Madenler sanayilere yön verecek kaynaklar olmalı, diğer ülkeler karşısında bizleri avantajlı konuma getirecek sanayilerin temel girdisi olarak görülmelidir. Örneğin, bor tü-

revlerini, kromu, sodayı, manyeziti girdi kabul eden sanayilerin, bunların teknolojilerinin geliştirilmesi neden olmasın. Yapamayız diyenlere katılmıyorum. Ama bu kafayla diyorsa, ona diyecek hiç bir şey yok.

3- Madenlerden sonuna değin yararlanacağız, ama öncelikle onların aranması, bulunması gerekir? Çünkü arama madenciliğinin alt yapısıdır. Peki kim, nasıl bulacak. Hala köylüye, çobana mı bağımlı olacağız. Yoksa teknolojinin nimetlerinden mi yararlanacağız. Karakucak yöntemlerde ısrar etmeyeceksek — ki tersini düşünemiyorum — kim yapacak bu pahalı ve getirişi garanti olmayan işi?

"Devlet madenciliği her alanda desteklemeli, eğitilmiş işgücü de sağlamalıdır. (...) Yapacağı işle ilgili eğitimden geçmemiş hiçbir kimse madenlere girmemelidir."

Onun için diyoruz ki, Türkiye yeteri kadar aranmamıştır. Sistemli ve programlı aramaya muhtaçtır. Öncelikle aramanın altyapısı oluşturulmalıdır. Ve bunu da devlet yapmalıdır.

Bu iş için kurulmuş, 55 yıldır hizmet veren bir MTA var. Bu görev MTA'ya verilmelidir. Kaldı ki asli görevidir. MTA Türkiye'yi bir uçtan bir uca tarayarak alt yapıyı oluşturmalı, hem de bölgesel havza aramaları yapmalı. Yani MTA şu günkü gibi 3213 sayılı kanunun getirdiği dar alanlardan kurtarılmalı, bir başka deyişle belirli bir alanda belirli bir mineral aramamalı, o bölgede ne varsa ortaya çıkarılmalıdır. Elde ettiği bilgileri de sır gibi saklamamalıdır.

Ayrıca MTA'nın kâr etmesi gerekmez. Bulduklarından pay alır, ama ille de kâr edecek denemez. Alt yapıyı üstlenen kuruluşlar kâr etmek zorunda değildir. Karayolları kâr ediyor mu? Köy Hizmetleri kâr ediyor mu? Yoksa yaşadığımız toprakların altındaki zenginliklerden habersiz yoksulluğumuzu sürdürür, bütün geleceğimizi, pamuk ipliği ile bağlı olan Turizm'e bağlamış oluruz.

4- Madencilik politikasının yürütülmesindeki iki temel araç, mevzuat ve örgüttür". "Madencilik politikası yok" diyenlerin iki temel dayanağı buradadır.

Bunca yıldan sonra biz halâ mevzuatın (yasa, yönetmelik vb) yetersizliğini söyleyebiliyoruz.

Yapılacak ilk şey, aceleye getirmeden, meslekten ve hukukçulardan, sektörü bilen, bu iş

içinde yetişmiş bir uzmanlar kurulu oluşturmak, geniş kesimin görüşünü alan bir yasa ve ilgili mevzuatı hazırlamak.

Gelelim örgüte; Adı **Meiden İşleri Genel Müdürlüğü** olmalı. Bu örgüt Başbakanlığa bağlı olmalı ve kolay müdahale edilmemelidir.

Yerinde izleyebilmek ve işlemleri hızlandırabilmek, tıkanıklığı önleyebilmek için taşra örgütü mutlaka olmalıdır. Bu örgütün, önüne gelen raporları gerçekte inceleyebilmek, gerekli denetimleri yaparak madencileri, sektörü ve iktidarları yönlendirebilmek için teknik, mali, ekonomik uzman kadroları mutlaka olmalıdır. Kısaca bu örgüt sektöre yön vermeli. Bu örgütün işlevlerini, görevlerini başka örgütlere, başka kuruluşlara vermek kadar yanlış bir olay yoktur.

iyi bir örgüt kurulsun, bir sürü şey ardından daha kolay gelir.

5- Kamu madencilik kuruluşları, arayıcısı, işleticisi adı **Maden Bakanlığı** olan tek işi madencilik olan bir bakanlığa bağlı olmalıdır. Kuruluşların özerk bir yapısı olmalı, iktidarların kolay müdahale edemeyeceği bir yapısı olmalı ve bunların yatırım yapmaları da engellenmemelidir. Serbest piyasa ekonomisini uygulamak için bu kuruluşların elini kolunu bağlamak, odacısını, çaycısını bakanların belirlemesi gerekmez. Üstelik tam tersini gerektirir. Dahası, madencilik kuruluşlarının yatırım yapmaması kime ne kazandırıyor? Sektör küçülüyor. Sanra da hep birlikte yakınıyoruz. Bir de biraz amiyane olacak ama, karpuzları, muzları, ıspanakları alt alta toplamak, bir dizi bilinmezlik arasında, rezervler %90 falancaya, %10 filancaya ait demenin gerekçesi oluyor.

Doğa orada duruyor. Üstelik bakir aranmamış. Herkes arasın bulsun, işletsin. Yoksa Ahmet'in rezervine, A kuruluşunun tesislerine göz koymakla kimse kimseyi ikna edemez.

"Madencilikfonunun bu biçimiyle madenciye yarardan çok zarar vardır. (...) ETİ-BANK Fon'un işleyişinde aktif olarak yer almalıdır. Fon kaynaklarının kullanımı kişilerin iki dudağı arasına bırakılmamalıdır."

6- Devlet madenciliği her alanda desteklemeli, eğitilmiş iş gücü de sağlanmalıdır. Maden işçisi ocağa geldiğinde, işini kısmen de olsa biliyor olmalıdır. Maliyetlerin düşmesi için, ileri teknolojinin uygulanabilmesi için bu şart.

"Sorunlarımızın boyutu çok büyük (...) Ama, bizlere düşen görev, yılmadan usanmadan bu sorunlarımıza sahip çıkmak, (...) çözüm önerileriyle birlikte her alanda gündeme getirmek ve anlatmaktır. (...) Sorunlarımızı çözecek ve Türkiye'nin madencilik politikasına çizecek yeni bizler olacağız."

Devlet bunu da sağlamalıdır. Madenlere, yapacağı iş ile ilgili eğitimden geçmemiş kimse girmemelidir.

7- Türkiye kendi koşullarına uygun madencilik teknolojilerini geliştirebilmek için gerekli örgütlenmeleri oluşturmalı, bu amaca yönelik çabaları özendirmelidir. Çeşitli enstitüler kurmak yerine her kuruluşta bununla ilgili birimlere hayatiyet kazandırılmalı, bütçelerinden yeterli kaynak ayrılmalıdır.

8- Madencilik, ayırt edici özellikleri göz önünde bulundurarak her kademedede teşvik edilmeli; harita, teknik yardım, yol, enerji gibi alt yapı niteliğindeki gereksinmelere kolaylık ve öncelik sağlanmalıdır. Taşınmaları için alt yapı oluşturulmalıdır.

9- Türkiye'de hemen her sektörün finansman sorunu çözümlenmiş iken, madencilik sektöründe bu sorun nedense görmezlikten gelinmektedir.

Madencilik Fonunun bu biçimiyle madenciye yarardan çok zararı vardır. Madencilik, en azından başlangıçta, sektör dışından beslenen sürekli ve yeterli kaynaklarla finanse edilmelidir. Madencilik Fonu bu anlayışa göre yeniden yapılandırılmalı, Etibankbu işlevde aktif olarak yer almalıdır. Fon kaynakları kişilerin iki dudağı arasına bırakılmamalıdır.

10- Topluma madenlerin ve madenciliğin öneminin kavratılabilmesi için TRT'den yararlanılmalı, okulların müfredatına bu doğrultuda bilgiler eklenmelidir.

Özetle toparlamaya çalıştığım bu önerilerime burada kimi delege arkadaşlarımla söylediği önerilerde eklenince, sorunlarımızın boyutunun çok büyük olduğu ortaya çıkmaktadır. Ama bizlere düşen görev, yılmadan usanmadan bu sorunlarımıza sahip çıkmak ve herkesin kabul edebileceği çözüm önerileriyle birlikte her alanda gündeme getirmek ve anlatmaktır. Sorunlarımızın çözümünü bulacaklar iktidarlar değildir. Sorunlarımızı çözecek ve Türkiye'nin madencilik politikasını çizecek yine bizler olacağız.

Hepinize saygılar sunuyorum.

MADENCİLİK SORUNLARININ DERİNLERDE BIRAKILAN KÖKLERİ

Kadri YERSEL
Maden Y. Mühendisi
Maden Dairesi E. Başkanı

Sorunlarına çözüm arayan madencilik camiası, Yurt Madenciliğini Geliştirme Vakfı'nın girişimi ve devlet büyükleri'nin de katımlı desteğiyle, 1990 Haziran'ında 1. Madencilik Şurası adı ile bir toplantı kurdu. Hazırlık komisyonlarının başkanları birçok önemli sorunu dile getirdi. Ama, bunların derinlerde kalan kökleri tartışılmadı. Çünkü, Sayın Cumhurbaşkanımız, Şura'nın açılış konuşmasında ihlas ettikleri eğilimleriyle buna gerek ve cesaret bırakmadılar. Aynı zamanda, 67 yıllık deneyime karşın, yöneticilerimizin halâ kendilerinden öncekiler kadar çözümlere uzak oldukları ve madenciliğin ulusal gelirdeki payının küçük olmasına karşın, ekonomiye yaptığı çok büyük katkıları önemsemedikleri de anlaşıldı.

Bugüne değin uygulanan maden yasaları ile bunlarda yapılan birçok düzeltme ve geniş çaplı eklemelere karşın, madenciliğin bugün halâ yurt potansiyeline uyumlu bir gelişme göstermemesinin ciddi nedenleri olması gerekir. Bu nedenlerin araştırılması yerine, Devlet kadrolarını jeolog ve mühendisler ile doldurup bürokratik ağırlığını arttırarak uygulanmakta olan Maden Yasası'nın onarılması düşünülüyor.

Geniş dünya görüşüne sahip değerli bir ekonomist diye anılan Sayın Cumhurbaşkanımız bile, kendilerinin Devlet hizmetinde tasarruf ve bürokrasiyi azaltma savlarını dikkate almadan ve komisyon başkanlarını dinlemeden, bu ciddi nedenlerin araştırılması yerine, mevcut yasanının onarımını yeğlediler. Oysa ki bu Şura'da, deneyimli bürokrat, teknisyen, madenci, bilimadamı, hatta sanayici ve hukukçulardan oluşan bir ihtisas komisyonu kurularak sürekli çalıştırıl-

ması ve sonucunda da yeni bir yasa ve politika iskeletinin hazırlanması kararı alınabilmeliydi.

Birçok TEMEL ÖGE'nin etkileştiği madencilik, kökeninde yapmak değil söküp yapmak olan bir iş alanıdır. Hem de gaz, toz, su, ateş ve patlama gibi ezici doğa güçleri ile gözlerden uzak karanlık yerlerde savaşılan bir alandır. İşyerleri de genellikle dar ve dağınıktır. İş bittikten sonra ne ölçüm ne de denetim yapılabilir. Bunların tümünü yakından tanımadan ve koşullarını bilmeden, ne isabetli bir politika ne de yararlı bir yasa üretilebilir. Sorunların köklerinin derinlerde kalması ise kısaca değineceğimiz aşağıdaki TEMEL ÖGE'lerin bilinmemesinden kaynaklanıyor:-

1-Maden Yatakları

Maden cevherlerinin üretim, zenginleştirme ve metale dönüştürülme teknikleri çok değişti. Düşük tenörlü ama büyük rezervli maden yatakları tersi nitelikte olanları önemce çok gerilerde bıraktılar. Bu yatakların bulunması şans da çoban ve avcı ayaklarından BİLİM ve TEKNİK yüklü uçaklar ile uydulara kaydı. Ülkemiz ise salt bu modern tekniklerden değil, öteki ülkelerin yüzyıllardır kullandıkları uygun ölçekli haritalardan ve bunlara, sistemli olarak yurt çapında derlenip, işlenmesi gereken jeoloji bilgilerinden dahi yoksundur. Bu işlere yarayan haritalar bugün bile serbestçe kullanılmıyor.

2-Teknoloji

Ülkemizin madencilik teknolojisi, iki yüzyıllık üretim duraklaması nedeniyle, geçen yüzyılın başlarında sıfıra dayanmıştı. Kitaplıklarda boştu. Cumhuriyetin devir aldığı teknoloji birikimi, yabancıların maden işletmelerinde ve Devlet hizmetlerinde çalışan 50 kadar maden mühendisinin 1840 -1927 arasında edinebildikleri ölçüdeydi. Zon-

guldak'ta kurulan teknik odaklar kapatılınca, teknoloji birikimi de 1931 - 1957 arasında çalışan 250 kadar maden mühendisinin çabalarına bağımlı kalmıştı. Bugün ise maden mühendisi yetiştiren birçok eğitim kurumuna sahibiz. Ama, hiçbirisi de teknik okul düzeyini aşip bilim ve teknoloji üretecek araç, gereç ve olanaklarla donatılmış değildir. Profesör sayısı bile inanılmayacak kadar azdır. Devlet yöneticileri ise (eğer politik kaygı içinde değilse) mühendis bolluğunu teknolojik gelişme sayacak kadar gafletindedirler.

3-Sermaye

Yurdumuz, aralıksız 22 yıl süren savaşımlardan yanık, yıkık, yoksul ve yorgun çıkmıştı. Sermaye birikimi de madencilik girişimi de yoktu. Zaman içinde oluşan cılız sermaye birikimi ise elbette ki rizikosuz iş alanlarına yönelmedi. Bu olgu değişik tonlarla bugün de varlığını sürdürmektedir. Hatta, servetlerini madenlerden kazananlar bile, girişimlerini rizikosuz iş alanlarına yöneltmeyi yeğlemektedirler.

4- Devlet

Devlet, maden yataklarının değerlendirilebilmesi için, kamu adına hüküm ve tasarruf kullanma yetkisiyle donatılmıştır. Bu yetki, envanteri bulunmayan diğer kamu varlıkları arasında maden yataklarını da koymaktadır. Nerede buldukları ve nicelikleri ile nitelikleri bilinmeyen bu varlıkların kamuya kazandırılması görevini, Devlet kendisi yapmazsa, madenci adı verilen bir tür müteahite yaptırmakla yükümlüdür. Bu görevin birincil özünü, maden yataklarında bulunan potansiyel değerlerin israf edilmeksizin kurtulup kazanılması; ikincisini ise, madencilerin faaliyetlerinin, "saha istifçiliğine ve sınır çatışmalarına meydan verilmeksizin düzenlenmesi oluşturur.

Bu nedenle, devlet, madencilerin arazi çalışmalarını başından sonuna kadar çok yakından izleyerek, kamu varlıklarının nicelik ve niteliklerini öğrenmekle ve değerlendirilmelerini sıkıca denetlemekle yükümlüdür. Ayrıca, bu kayıp varlıkların bulunabilmeleri için, madencilerin desteklenmesi de kamu çıkarlarının gereğidir. Arama ve işletme izinleriyle kuşku çıkarlar göstererek Devlet bu sorumluluktan sıyrılma az.

İş koşullarının sertliği nedeniyle madenlerde çalışanların sağlığı ve canları her an tehlikede'dir. Kamu ile müteahhitin müşterek çıkarları da doğa güçlerinin tehdidi altındadır. Bunun için de Devlet'in deneyimli, teknik birikim düzeyi yüksek, yetenekli ve yetki bakımından güçlü olan yasa uygulayıcı bir örgüt kurarak, etkili bir denetimde bulunması zorunludur.

5-Madenci

Aslında bir tür müteahhit olan madencinin giriştiği yatırımların tek güvencesi ve özçıkarı, Devlet ile yaptığı sözleşmenin sağlamlığı ve işini kesintisiz sürdürebilmesidir. Yatırımlarının en kısa zamanda kâr ile birlikte geri dönmesi de madencinin en büyük kaygısıdır. Maden yatağının potansiyel değeri ile ancak girişimini güvenceye kavuşturduktan sonra ilgilenen madenci için, çalıştırdığı işçinin sağlığı ile can güvenliği de daha sonra gelmektedir. Bu doğaldır. Ancak, bu eğilimin aşırılıklarından korunabilmek için, Devlet'in yine aralıksız, yeterli ve etkili nitelikte bir denetim kurması zorunludur. Bu da ancak güçlü bir örgüt tarafından sağlanabilir.

6-Yasalar

Devlet'in hem kamunun çıkarlarını hem de yurttaşlarının canlarını korumak için ayrı nitelikli iki görevinin olduğunu biliyoruz. Yasaların da bu iki görevin bir aradayürütülmesini sağlayabilecek bir yapıda düzenlenmeleri gerekmektedir. Çünkü, bu yükümlülüklerin hedefleri ayndır; ama, denetim özellikleri ayndır; bunun için aynı

yönetim örgütü içinde birleştirilmeleri, hem etkinlik hem de harcama tasarrufu açılarından büyük önem taşımaktadır. Taraf tutmayan ve dengeli kurallar içeren bir yasal düzenin oluşturulması ile bunun uygulayıcı örgütünün kurulması da gerçek bir uzmanlık işidir. Uzaktan kumandaya bağlı birkaç bürokratin becerebileceği kadar hafif bir iş değildir.

Şimdi de yukarıdaki TEMEL ÖGE'ler ile ilintili saptamalar doğrultusunda, dünün ve bugünün yasal düzenlemelerini ve uygulamalarını kısaca gözden geçirelim:

— 1923 -1935 arasında durağanlaşan madencilüğümüzün, gelişmesi, ancak 1935'de, daha önce teknoloji alanında atılmış adımların desteğiyle ve Devlet'in malî gücünün yatırımlara yönlendirilmesiyle başlayabilmiştir. Bu gelişme sonucunda, başta ETİ-BANK ve MTA Enstitüsü olmak üzere, birçok önemli kurum ve maden işletmesi kurulmuştur. Ama, aynı zamanda özel girişimin kısıtlanması ve kredi desteğinden yoksun bırakılması, bu gelişmenin sınırlı kalmasına da neden olmuştur.

— Aynı dönemde uygulanan yasa, Fransızlar'dan örneklenilmiş ciddi ve dengeli bir yapıtı; uygulayıcı örgüt de iş hacmine ayarlıydı. Ancak, sadece Devlet-Madenci ilişkilerini dengelemeye yönelik olan yaptırımların, devlet işletmelerinde uygulanması fiilen olanaksızdı. Sonuçta, yasa büyük ölçüde işlevsizleşti. Örgüt de önemini yitirdiği için CÜCELEŞTİRİLDİ. Büyük devlet işletmelerine ve kurumlarına egemen olanların tümü de özel sektöre dik, devlet yöneticilerine eğik, birer güçlü baş oldular. Devlet'in madencilik politikası da bu çok sesli koro düzeni içinde, teknolojik ve ekonomik gelişim doğrultusundan güncel politikaya kayd. Yasa uygulayıcı örgüt öylesine cüceleştirildi ki işlerin tümünü TEK MÜHENDİS ile yürüttüğünü övünerek söyleyen meslek dışı kişiler örgütün başına getirilebildi.

— Özel kesim, 1950'de politik egemenlik kurunca, madencilikteki kısıtlamalardan ve yürürlükteki yasanın cid-

di koşullarından kurtulmaya yöneldi. Bunun için de bir Amerikalı'nın güdümünde hazırlattığı taslağı, 1954 yılında 6309 sayısıyla yasalaştırarak 31 yıl süren ve gelişme ufuklarını daraltan bu dönemi kapattı. Yeni yasa ile devlet işletmelerinin etkinliğine dokunulmadı ve devlet politikasındaki ağırlıklarına son verilmedi; ama, özel kesime çok geniş çaplı kolaylıklar bedavadan sağlandı. Bunlardan birisi de masraflı teknik temellere oturan sınır belirlemelerinin, madencinin bedava beyanını esas alan hukukî bir yöntemle çevrilmesiydi. Başvurulara bedavacılığın neden olduğu olağanüstü sınırsızlık ve kalabalık, yeni sınırlardaki belirsizlik, yaptırımların ekonomi temelinden hukuk tabanına aktarılışı ve özellikle yasayı uygulayıcı örgütün cüceliğinin sürdürülmesi, sonuç olarak, mostralar ile derinlikler arasındaki bağların kopmasına neden olan bir yağmaya ve hukukî kargaşaya yol açtı.

— 31 yıl süren yukarıdaki kaosa 1985'de 3213 sayılı yasa ile son verildi. Ama, bu yeni düzenleme, sorunların derinlerde kalan kökleri yüzeye çıkarılmadan yapıldığı ve "Ben bilirim!" savındaki birkaç bürokrata hazırlattığı için, 4 yıl sonra yeni bir kaosa neden oldu. Sonuçta, 3213'ten kurtulma da gündeme geldi ve yine "Ben bilirim!" savındaki birkaç bürokrata bir değiştirme taslağı hazırlattırıldı. Bu taslak, bürokratik engelleri daha da koyulaştırdığından, Devlet kadroları dışında büyük bir tepki oluşturdu. Bozuk yasanın onarılması yerine, konuyu bir ihtisas komisyonunda tartışarak yeni bir yasa hazırlanması isteniyordu. Ama, ne çare? Bu amaçla oluşturulan 1. Madencilik Şurası'nda yukarıda belirtilen TEMEL ÖGE'leri dikkate alıp, sorunların derinlerde kalan köklerini gün ışığına çıkartacak bir ihtisas komisyonunun kurulması kararı alınmadı.

Belirsizlik sürüyor. Göçebe olmayan gerçek madencinin ters talihi, galiba, onu bu kez de Devlet'in desteğinden mahrum bırakıp "Ben bilirim!" diyen bürokratlara mahkûm edecek.

BİRLİK HABERLERİ

Ölüm Cezası Konusunda Ortak Basın Açıklaması

Türkiye Barolar Birliği-Türkiye Mühendis ve Mimarlar Odalar Birliği-Türk Tabipler Birliği-Türk Eczacılar Birliği Türk Veteriner Hekimleri Birliği ve Türk Diş Hekimleri Birliği Başkanları Ankara'da ortak bir toplantı yaparak ölüm cezası konusunda görüşlerini kamuoyuna duyurmayı kararlaştırmışlardır.

Dünya, insan haklarına saygılı ve dayalı yeni düzenler kurma ve yumuşama süreci yaşarken, ülkemizde tam tersi uygulamalar sürüyor. Savaş korkusu, 22 ilde insan haklarının uygulanmasında kısıtlılık, dünya çocuk hakları bildirgesinin bazı maddelerine çekince konulması, insan hakları ihlallerine karşı yeterince duyarlı davranılmaması, çalışma hakkına müdahale olabilecek nitelikte hukuk dışı uygulamalarla personel kıyımının yapılması, teröre karşı önlem olarak idam cezalarının gündeme getirilmesi bunun en çarpıcı örnekleridir.

TBMM'de bekleyen idam cezaları, dosyalarını işleme koymak, gittikçe yaygınlaşan terör olaylarını engelleme çaresi gibi gösteriliyor. Bu mantığı anlamak çözmek güçtür. Geçmişte işlenmiş ve gelecekte işleneceği düşünülen suçlara karşı ölç almak-

tan ve sözde suçu önlemekten söz ediliyor.

Geçmişte verilmiş ölüm cezasını infaza yeltenmek bunun günümüzdeki törer olaylarını önleyeceğini sanmak, hukukla toplumla, insan hak ve özgürlükleri ile ve uygar dünya ile alay etmektir. Çağdaş, modern devlet intikam peşinde koşmaz; insanlarını öldürmeyi değil her engeli aşarak yaşatmayı hedefler.

Ölüm cezasının suçu önlemek gibi bir caydırıcı niteliği olmadığı, yakın geçmişimizde yaşandı, idamlar hoşgörü, yumuşama, karşılıklı sevgi ve saygıya ihtiyacı olan toplumuza yeni gerginlikler getirecektir. Sertliğin artmasına yol açacaktır. Bu bağlamda dünyanın tersine bir gidiş ülkemiz insanların hak ettiği bir durum değildir.

Egemenliğin kayıtsız şartsız sahibi olan milletin temsilcisi TBMM, bu konuda sorunun çözümünü zamana ve kamu vicdanının yatışmasına bırakmış ve bu da sağlanmış iken, birdenbire hükümet TBMM'in de önüne geçerek ölüm fermanı vermeleri fevkalâde şanssız ve yanlış bir girişim olmuştur.

Yüce parlamentonun, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermeyeceğine, Türkiye'nin çağdaş

uygar bir ülke olduğunun kanıtlanacağına inanıyoruz.

Anayasanın 17. maddesinde yazılı "... Kimse, insan haysiyeti ile bağdaşmayan bir cezaya tabi tutulamaz..." hükmüne rağmen ölüm cezasını benimseyip bunun insan haysiyeti ile bağdaştırmanın çağdaşlıkla, uygarlıkla hiçbir ilgisi yoktur.

Ülkemizin yeni gerginliklere tahammülü yoktur. Teröre karşı en etkin önlem; insan haklarına dayalı lâik, çağdaş tüm kurallarıyla işleyen demokratik yapıyı kurmaktır. Demokrasiye ulaşan yolun ilk basamağı hoşgörü ve sevgi ortamıdır. Bu ortam, ölüm cezasını gündeme getirmek yerine Genel Affı çıkartmakla yaratılabilir.

TBMM'nin demokrasimizi ayıplı hale getirecek ve toplumda yeni yaralara, çalkantı ve sıkıntılara neden olacak ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermemesini diliyor ve kamuoyuna bu konuda duyarlı ve girişimci olmaya çağırıyoruz.

Türkiye Barolar Birliği Başkanı Avukat Önder Sav

Türkiye Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği 2. Başkanı Mustafa Gülenç

Türk Tabipler Birliği Başkanı Selim Ölçer .

Türk Eczacılar Birliği Başkanı Metin Tanker

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Başkanı Yücel Akına

Türk Diş Hekimleri Birliği Başkanı Yılmaz Bilgin

Doç.Dr. BAHRIYE UÇOK'UN KATLEDİLMESİNİ ŞİDDETLE KINIYORUZ...

TMMOB ve bağlı Meslek Odalarının Yöneticileri 7.10.1990 günü olağanüstü toplanarak, yaptıkları basın açıklamasında, Doç.Dr. Bahriye UÇOK'un katledilmesini şiddetle kınayarak, "Amaç, Cumhuriyetin Temel İlkelerinden Laikliğin Boğulmak İstenmesidir." dediler.

Açıklama metni aşağıdaki gibidir.

Muammer AKSOY, Çetin Emeç, Turan Dursun'dan sonra Laikliğin yılmaz savunucularından Doç.Dr. Bahriye UÇOK'un katledilmesini nefretle karşılıyor, şiddetle kınıyoruz.

Hiç kuşku yok ki, bu kez de amaç, Cumhuriyet'in temel ilkelerinden laikliğin bombalanması, ülkemizde demokrasi ve laiklik yanlısı güçlerin yıldırılmak istenmesidir.

Gizli güç odaklarının sistemli, profesyonelce geliştirdikleri terör, toplumun herkesiminden kendine hedef seçmekte ve korku salmaya devam etmektedir.

Artık sorun, bir varolma sorunu, Demokrasi, cumhuriyet ve insanlık sorunudur.

Çünkü, Ülkemizde demokratikleşme ve sivil toplum yaratma özlemlerini boğmaya yönelik gerici, laikliği ortadan kaldırmayı hedef almış, şoven düşüncelere etkinlik kazandırılmak istenmektedir.

Gizli açık törör odaklarının üstene kararlılıkla yürümek, sadece kınama demeçleriyle yetinmemek, 12 Eylül kalıntısı tüm anti demokratik, yasa ve uygulamaların temizlenmesi, Orta eğitimde birliğinin yeniden sağlanması için TBMM'ni göreve çağırıyoruz.

iyice anlaşılmalıdır ki. Bugün Üniversitelerimizde kılık kıyafet özgürlüğü adına türbanatesettüre gösterilen hoşgörü, laik-

liğe karşı güçlere destek olmak tehlikesini taşımaktadır. Bu nedenle üniversitelerimizde Laiklik karşıtı gelişmelere set çekilmelidir.

Düşüncemiz odurki, bu ve benzeri cinayetlerle ülkemizi ortaçağ karanlığına çekmeye çalışan güçlere verilecek en etkili ders, demokrasiye laikliğe, düşünce özgürlüğüne sahip çıkmaktan geçmektedir.

Türk Mühendis ve Mimar Odalar Birliği

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası

TMMOB Fizik Mühendisleri Od.

TMMOB Gemi Mühendisleri Od.

TMMOB Gemi Makinaları İşletme Mühendisleri Odası

TMMOB Harita ve Kadarsto Mühendisleri Odası

TMMOB iç Mimarlar Odası

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası

TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası

TMMOB Kimya Mühendisleri Odası

TMMOB Maden Mühendisleri Odası

TMMOB Makina Mühendisleri Odası

TMMOB Metalürji Mühendisleri Odası

TMMOB Meteoroloji Mühendisleri Odası

TMMOB Mimarlar Odası

TMMOB Orman Mühendisleri Odası

TMMOB Petrol Mühendisleri Od.

TMMOB Şehir Planlama M. Mühendisleri Odası

TMMOB Ziraat Mühendisleri Od.

MEMUR MAAŞLARIYLA İLGİLİ OLARAK VERİLEN ZAM SEFALETE DAVETİYEDİR

TMMOB Genel Sekreteri İsmail KULAKSIZOĞLU, memur maaşlarıyla ilgili olarak 18.10.1990 günü yaptığı yazılı basın açıklamasında "Bu zam sefalete davetiye"dir. Çünkü bu zam, yoksulluğa'dır ve kamu çalışanlarının içinde bulunduğu ekonomik bulamlımı sefalete dönüştürecektir" dedi.

Açıklama metni aşağıdaki gibidir.

Körfez Krizinin getirdiği pahalılık ve KDV oranlarıyla gelen ve dayanılmaz boyutlardaki vergi yükü karşısında çalışanlar, Ek zam beklerken, 91 yılı ilk altı ayı için açıklanan zam oranlarıyla şaşkına döndürülmüşlerdir.

Getirilen artış, ülkemizdeki üç aylık enflasyona denktir. Anlaşılan Hükümet çalışanları enflasyona ezdirme politikasından hiç vazgeçmeyecektir.

Devlet çalışanlara karşı yine borçlanacak, Enflasyon ise çalışanların ceplerinden, mutfaklarından çalmaya devam edecektir.

Devlet çalışanlarına olan borçlarını eksiksiz ödemeli, insanca yaşama hakkı, enflasyona yem olmaktan çıkartılmalıdır.

Hükümet sözünü verdiği ama unutturulduğu kira yardımını ayırmsız tüm kamu çalışanlarına derhal ödemeye başlamalıdır.

Ayrıca, ayırmsız tüm kamu çalışanlarının Sendikalaşmalarının önündeki Fiili ve Yasal engeller kaldırılmalı, Ülkemizde Demokrasi'ye tüm kurul, kural ve kurullarıyla işlerlik kazandırılmalıdır.

Birliğimiz, Kamu Çalışanları Mühendislerin, Mimarların Sendikalaşma mücadelelerinde kendine düşeni eksiksiz ve kararlı biçimde yapmaya devam edecektir.

TMMOB'DEN İRTİCA UYARISI

TMMOB Yönetim Kurulu

TBMM Başkanı

Sayın Kaya ERDEM'i

ziyaret etti.

LÂİKLİĞİ hedef alan İRTİCA tehlikesinin üzerine kararlılıkla gidilmesi istendi.

TMMOB Yönetim Kurulu, 11 Ekim 1990 günü TBMM Başkanı Sayın Kaya ERDEM'i ziyaret ederek; ülkemizin bazı temel sorunlarına ilişkin görüşlerini dile getirdi ve aşağıdaki metin sunuldu.

150 bini aşkın üyesiyle, ülkemizin kamu kurumu niteliğindeki Anayasal en büyük meslek kuruluşlarından biri olan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) yöneticileri olarak, bir nezaket ziyareti çerçevesini aşmama özeni için de, bazı konularla ilgili görüşlerimizi başlıklar halinde bilgilerinize sunma dileğindediriz.

Ülkemiz kalkınmasında çok önemli yeri olan Mühendislik ve Mimarlık hizmetlerini gerçekleştiren Mühendislerimizin ve Mimarlarımızın örgütlü gücü olan Birliğimiz, Mühendislik Mimarlık alanları ve ülkemizin temel sorunlarıyla ilgili yasal düzenlemeler öncesinde, ilgili organ, kurum ve kişilerle bugüne kadar sağlanamayan DIALOG'un zorunlu olduğuna inanmaktadır.

Ülkemiz bugün doğrudan kendisini ilgilendirmeyen ve yine doğrudan kendisine yönelmeyen Körfez Krizi'nin dönüştürebileceği bir savaşın taraflarından biri olma endişesi içindedir.

Körfez Krizi'nin olumsuz sonuçları ülkemizde hayatın her alanında etkilerini hissettirmekte yaşam giderek daha da pahalılaşmaktadır. Birliğimiz çalışan kesimlerin, Kamu çalışanları mühendis, mimarların Krizle gelen ekonomik yüklerini giderecek ivedi çözümlerin zorunluluk kazandığına inanmaktadır.

Özellikle seksenli yıllarda adım adım gelişen ve Cumhuriyetin temel ilkelerinden Laikliği hedef aldığı açıkça belli olan Laiklik düşmanı akımlar, Laik Cumhuriyetimiz için çok büyük bir tehlike oluşturmaktadır. Birliğimiz Cumhuriyetin en temel ilkesi Laikliği hedef alan İrtica tehlikesinin üzerine kararlılıkla gidilmesinin, herkesin sorumluluğunda olduğuna inanmaktadır.

Birliğimiz, yaşanan tüm sorunların, Demokrasinin tüm Kurul, Kurum ve Kurallarıyla işler kılınması yanında insan haklarına saygıyı temel alan bir anlayışla çözülebileceği inancını taşımaktadır.

ODADAN-TEMSİLCİLİKLERDEN HABERLER

TÜRKİYE MADENCİLİK BİLİMSEL VE TEKNİK 12.KONGRESİ HAZIRLIKLARI SÜRÜYOR..

TMMOB Maden Mühendisleri Odası tarafından iki yılda bir düzenlenmekte olan Türkiye Madencilik Bilimsel ve Teknik Kongrelerin 12.ncisi 13-16 Mayıs 1991 tarihlerinde Ankara'da yapılacaktır.

Madencilik bilim ve teknolojisindeki son gelişmelerin en geniş kesimlere aktarılması, bulguların irdelenmesi, ülkemiz madenciliği'nin sorunlarının tartışılması ve çözüm önerilerinin ortaya konulması, bugüne değin ihmal edilen madencilik sektörünün ülke ekonomisinde önemini vurgulanması amaçlanan Kongrenin çalışmaları yoğun bir şekilde sürmektedir.

Kongre Başkanlığını Doç. Dr. Süha NIZAMOĞLU'nun yapacağı kongreye ilişkin ilk duyurular ulusal ve uluslararası düzeyde ilgili tüm kişi ve kuruluşlara gönderilmiş ve bildiriler Kongre Yürütme Kuruluna gelmeye başlamıştır.

Yine Kongre sırasında madenciliğimizin ve madenciliğe girdi üreten sanayimizin ulaştığı düzeyi yansıtan "Madencilik Sergisi" ile "Türkiye'de Madencilik" konulu fotoğraf sergisi bu yıl da Kongrenin bütünlüğüne unsur olmaktadır.

Kongre, Oda üyelerinin olayı sahiplenmeleri, ilgi ve amaç doğrultusunda destekleriyle başarıya ulaşacaktır.

MADENCİLİK BAYRAMI KUTLAMA ÇALIŞMALARINA BAŞLANDI...

Dünya Madenciler Günü dolayısıyla her yıl kutlanmakta olan MADENCİLER BAYRAMI'nın bu yıl TMMOB Maden Mühendisleri Odası'nın öncülüğünde 24. üncüsünün kutlanması hazırlıkları başladı.

Bu yıl da madencilik topluluğumuzun kurumları ve bireyleri, her yıl kökleşerek gelen bu birlik, dayanışma, kaynaşma gününde, Aralık ayının ilk haftası içerisinde düzenlenecek çeşitli balo, gece ve çeşitli sosyal etkinliklerde başta Ankara, İstanbul, İzmir, Zonguldak, Adana olmak üzere madenciliğimizin yoğun olduğu bölgelerde Odamız öncülüğünde ve örgütlülüğü içerisinde biraraya gelecekler.

Ülke düzeyinde yapılacak bu kutlamalarda madenciliğe 40,50 ve 60 yıl hizmet vermiş Odamız üyeleri ile madencilerimiz onurlandırılacak ve onur belgeleri verilecektir.

Dileğimiz Madenciler Bayramının tüm ülke düzeyinde, tüm üretim birimlerinde, üniversitemizde, tüm madencilerin katılımıyla bir bütünlük içerisinde coşkuyla kutlanmasıdır.

ÇAYIRHAN'DA MİNİ FUTBOL

Odamız Çayırhan Temsilciliğince Eylül ayı içinde TKİ-OAL çalışanlarının katıldığı bir mini futbol turnuvası organize edildi. Toplam dokuz takımın katıldığı turnuvada yaklaşık 60 kişi futbol oynadı, ilginin oldukça yoğun olduğu turnuva haftası boyunca günlük sohbetlerin başlıca konusu da futbol oldu. Oldukça çekişmeli geçen karşılaşmalar süresince Çayırhan'da kırık-çıkık'cılarında pek boş kalmadığı ayrı bir gerçekti. Turnuva sonunda ilk üçe girenlere MMO tarafından hazırlanan plaketter ve birinci gelen takımın her oyuncusuna anı niteliğinde hediyeler verildi. Turnuva sonucunda, Lokomotif Gücü birinci, Fenertaş ikinci ve Hazırlık Gücü takımı ise üçüncü oldu.

1990 YILI DÜNYA MADENCİLER GÜNÜ KUTLAMAYERLERİ

Ankara	8.12.1990	Dedeman Otel Salonları
İstanbul	4.12.1990	Dedeman Otel Salonları
Zonguldak	5.12.1990	TMMOB Maden M i . Odası Zonguldak Şubesi Lokali
İzmir	8.12.1990	Konak Maksim Gazinosu
Adana	7.12.1990	Seyhan Otel Güney Salonu
Erzurum-Oltu	8.12.1990	TKİDLİ Oltu Sosyal Tesisleri
Muğla	8.12.1990	TKİ GEÜ Yatağan Bölgesi Sosyal Tesisleri
Bursa	22.12.1990	Klup Altm Ceylan Balo Salonu
Çayırhan	8.12.1990	TKİ OAL Çayırhan
Soma	8.12.1990	TKİ ELİ Sosyal Tesisleri
Samsun	8.12.1990	Samsun
Gediz	8.12.1990	Gediz
Çan	8.12.1990	Çan
Elazığ	8.12.1990	Etibank Ferrokrom İşl. Mües. Müd. Sosyal Tesisleri
Mazıdağ	8.12.1990	Etibank Fosfat İşl. Mües. Mod. Sosyal Tesisleri
Bigadiç	8.12.1990	Etibank Bigadiç Maden İşl. Mües. Müdürlüğü Sosyal Tesisleri
Seydişehir	1.12.1990	Etibank Alimünyum İşl. Mües. Sosyal Tesisleri
Dodurga	8.12.1990	TKİ ADL Mües. Mâ Sosyal Tesisleri
İskenderun	8.12.1990	İskenderun
Seyitömer	8.12.1990	TKİ-SLİ Müessesesi Sosyal Tesisleri
Sivas	15.12.1990	Sivas

YURTIÇİ MADENCİLİK HABERLERİ

Al Baraka TürK Özel A.Ş.* Madencilik Sektöründe Yatırıma Girişiyor (!)

DPT Müsteşarlığı Teşvik Uygulama Dairesi Bşk.'nce 30 Eylül 1990 tarih/20651 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan tebliğe göre, Al Baraka Türk Özel A.Ş.'nin, tam kapasitede "madencilik sektörüne kiraya verilecek makina ve teçhizat" hizmetlerinin üretimini hedefleyerek, Çanakkale'de gerçekleştirilmesini öngördüğü toplam 712 M TL'lik "finansal kiralama nevii"ndeki madencilik (!) yatırımı için %100 Yİ ve %50 KKDP tutarında teşvik kullanma hakkı tanındı. Ancak, anılan müsteşarlığın 1990 Ağustos'unda verilmiş YTB'nin sektörel dağılımını duyurduğu listede sıralanan ve tavuk besiciliğinden propilen çuval imalâtına kadar geniş bir aralık içinde değişen üçyüz küsur adet yatırımın arasında, Al Baraka'nın, istihdam kapasitesi besicilik dışında (sıfır) olan tek yatırım türü olarak geçiyor ve tek bir kişi istihdam etmeksizin madencilik (!) yatırımı girişilmesi de "Acaba, neyin kapısı açılıyor?" gibisinden garip soru işaretlerinin zihnimize üşüşmesine neden oluyor, işçisi, işvereni, akademisti ve mühendisi de dahil olmak üzere hepimizin tekrarlamakta artık gına getirdiği gibi, sektörümüzün temel ihtiyacı, kesinlikle "kira hizmetlerinin üretimi" değil, gerçek üretici güçlerin gelişmesi, fiziki yatırımların başlatılması, yani madenlerin aranması, bulunması, işletilmesi, işlenmesi... için yatırım yapılması ve bu aşamalar esnasında da istihdam yaratılmasıdır. Hal böyleyken, güya "faiz haramına bulaşmadan" bankacılık yapacağını (yani esas itibarıyla para alıp satacağını), reklamlardan sağladığı milyarları köküne kadar faize bulaşmış olan TRT'nin ekranlarından bangır bangır ilan eden Al Baraka Türk AŞ, acaba niye çikolota ya da gülsuyu değil de maden makina ve teçhizatı ithal edip kiraya vermeye soyunuyor ve bu hayırlı hizmet için Devlet'ten teşvik görüyor? Al Baraka Türk gibi unvanlarının sonunda "Türk" kelimesi ekli olan bütün diğer yabancı AŞ'nin, T.C.'nin yasalarından mm bile şaşmadan iş tuttukları bilindiğine göre, demek ki mevzuat fevkaledi müsaittir. Gırtlığına kadar gömüldüğü sorunların batağında bocalayıp duran madencilik sektörünü, rantıye ceplerini daha da şişirerek ekonominin de daha da uyuşmasına alet eden bu mevzuat ne zaman değişecek?

YURTDIŐI MADENCİLİK HABERLERİ

FALMANC

- Ruhrkohle AG, 1989'daki kömür, kok ve briket sevkiyatı toplamının 53 Mt'ya ulaşacağını, işgücünün azaltılarak yıl sonunda 92.800 kişiye düşürüleceğini ve yıllık zararın 68 M\$'ı geçeceğini açıkladı. Taşkömürü çıkartımının %1,8 alçalarak 51,2 Mt'a düştüğünü; ancak, genel randımanların %1,6'lık bir artışla 4.660 kg/ yevmiye'ye çıktığını; osterfeld'deki kok tesislerinin kapanması nedeniyle, kok üretiminin de azalarak 9,4 Mt'a indiğini ve bu yıl Gneisenau'daki kok tesislerinin de kapatılacağını bildiren .Kurum, kömür çıkartımını 1995'de 45-46 Mt'luk bir düzeyin altına çekmeyi planlıyor.
- Saar Havzası'ndaki kömür çıkartımı da azalarak 9,9 Mt'dan 9,5 Mt'a düştü ve enerji santrallerine 6 Mt, çelik işletmelerine de 3 Mt kömür sevk edildi. Kok sevkiyatındaki artışın, D Alman C'ne yapılan çelik ihracatının hızlanmasından kaynaklandığı bildiriliyor ve Havza'nın işletmecisi kurumu olan Saarbergwerke AG, 1987'de 23.000 olan personel sayısını 21.300'e indirerek bu yıl zarardan kurtulmayı tasarlıyor.

AVUSTRALYA

- Renison Gold Fields Consolidated tarafından yayınlanan ve maden işletmelerinin son 12 aylık dönem içindeki faaliyetlerini yansıtan istatistiklere göre, aşağıdaki üretimler gerçekleştirildi:
  - AMC mineral kumları işletmesinde 97.500 t rutil, 140.6001 sentetik rutil, 390.0001 ilmenit ve 327.0001 zirkonit konsantresi;
  - Mt. Lyell madeninde %1,24 Cu ortalama tenörlü 1,6 Mt cevherden 18.7001 Cu, 434 kg Au, 2.900 kg Ag ve 84.100 t pirit konsantresi;
  - Renison madeninde %,1,11 Sn tenörlü 822.0001 cevherden %75'lik genel verimle 6.9401 metalik kalay;
  - Éndonezya'daki Koba madeninde 8,4 Mm3 flüvyel cevherden 6.6781 metalik kalay;
  - Lucky Draw madeninde, altı ay içinde, 244.0001 cevherden %91 'lik genel verimle 832 kg Au ve 16 kg Ag;

- Papua Yeni Gine'deki Wau madeninde 422.0001 primer cevherden 750 kg Au; ayrıca çevredeki alüvyel yataklardan çıkartılan cevherlerden 96 kg Au;
- Pine Creek madeninde 2,5 g/t ortalama tenörlü 1,4 Mt cevherden yığma liç yöntemiyle ve %73'lük genel verimle 2.740 kg Au ve 663 kg Ag;

- Fransa'daki bir devlet tekelinin yan kuruluşu olan Rhone - Poulenc Chimie Australia'nın 30 M\$'lık yatırıma giderek kurduğu dünyanın en büyük ve en karmaşık galyum ekstraksiyon tesisinde elde edilen 8.000 llik ilk galyum klorür partisi Freemantle limanından sevkedildi. Ga türevi, firmanın tesislerine yakın bir yerde bulunan ALCOA'nın alüminyum rafinerisinden pompalanan bayer Liköründen ekstre ediliyor ve Ga'dan arındırılan likör yeniden alüminyum raf inerisindeki devreye basılıyor.

BREZİLYA

- CVRD, Amazon bölgesinde bulunan Salobo bakır yatağını değerlendirebilmek için ortak aramaya devam ediyor. Ortalama tenörü % 0,83 Cu olan yatakta, görünür ve mümkün toplam 1,5 Gt rezerv bulunuyor ve cevher kurtarılabilir tenörlerde Au, Ag ve Mo de içeriyor. CVRD'nin fizibilite etütlerine göre, yatağın işletilebilmesi için 460 M\$'lık yatırım gerekiyor; bu tutarın 168 M\$'lık bölümünün CVRD tarafından karşılanacağı bildiriliyor ve projenin gerçekleşmesi halinde 80.000 t/yıl konsantre üretileceği tahmin ediliyor.

ÇHC

- Geçen yılın aynı dönemine göre 38 Mt'lık bir artış kaydeden, ancak, yine de plan hedeflerinin biraz altında kalan ilk altı aydaki kömür çıkartımının 479 Mt'u bulunduğu ve 1989 sonunda 1 Gt'a ulaşacağı açıklandı. Yıllık kapasiteleri 2,94 Mt olan altı yeni ocağın yılın ilk yarısından devreye girdiği, toplam kapasiteleri 15,5 Mt olan 25 yeni ocağın da yıl sonuna doğru açılacağı bildiriliyor ve 70 tanesi yeni işletme olmak üzere, kombine kapasitesi 120 Mt'lık olan 120 ocağın açılması için 1,9 milyar \$ yatırım yapılması planlanıyor.

FİLDİŞİ SAHİLİ

4» Ülkenin madencilik kuruluşu SODEMI ile çeşitli şirketler arasında bağtlanan sözleşmeler çerçevesinde, özellikle altın ve elmas yatakları hedef alınarak yoğun arama faaliyetleri başlatıldı.

- Fransa'nın kamuya ait maden arama kurumu olan BRGM'nin Yaoure bölgesinde yönlendirdiği yarma ve sondaj çalışmaları, tenörleri 0,5 -14,8 g/t arasında değişen çeşitli altın mineralizasyonlarının varlığını ortaya çıkardı.

- Bobi sahasında işletmeye açılan bir pilot tesiste 10.700 m³ cevherin devreden geçirilmesi sonucunda toplam ağırlığı 231 g olan 1.434 adet elmas üretildi ve yatağın ekonomikliği teyid edildi. Ayrıca, ülkedeki çeşitli sahalarda küçük ölçekli faaliyetler gösteren madeci "zenaat erbabının" beyanlarına göre, elmas üretimleri 19.87'deki 4.539 g/lık düzeyde 2.559 g'a düştü; altın üretilmeleri ise 7 kg'dan 15 kg'a çıktı. Mevcutlara iki tane daha eklenerek sayıları dokuza çıkan elmas satılma bürolarının haberine göre; ülkenin toplam ihracatı 23.308 g'a yükseldi.

İNGİLTERE

Kömür Kurumu'nun yıllık faaliyet raporuna göre, son 20 yılın en iyi dönemi yaşanarak 498 M£ tutarında bir işletme kârı sağlandıysa da faiz giderleri, sosyal harcamalar ve amortismanların fazlalığı nedeniyle 203 M£'luk bir bilanço zararı hasıl oldu. Yeraltındaki birim maliyetler biraz düşerek 39.20 £/t'a indi ve açık işletmelerdeki maliyetler de biraz artarak 27.05 £/t'a çıktı. Bununla birlikte, verimlilik açısından bazı gelişmeler kaydedildi ve genel randımanlar 3630 kg/yevmiye'den 4,140 kg'a, uzun ayak randımanları ise 16.200 kg/yevmiye'den 19.050 kg'a çıktı. Kurum'un yeraltından çıkarttığı kömürün toplamı 85 Mt'a, açık işletmelerden çıkarttığı 16,8 Mt'a ulaştı ve özel sektörlerce çıkartılan 1,7 Mt ile birlikte, ülkenin toplam kömür çıkartımı 1987'deki 99,6 Mt'luk düzeyinden 103,5 Mt'a yükseldi. Bu toplamın yalnız 1,8 Mt'u ihraç edilerek, geriye kalan tutarı da %80'i termik santralleri beslemek üzere iç tüketime arz edildi. 1989 Mart sonu itibarıyla, Kurum'un sadece 86 ocağı işlettiği ve bunun 1984'deki rakamın ancak yarısı olduğu; işçi sayısının yarıdan daha fazla azaltılarak 105.000 kişiye indirildiği, bununla birlikte, dört yıllık kümülatif verim artışının %90'ı bulunduğu ve faal uzunayak sayısının da 276'dan 240'a düşürüldüğü açıklanıyor.

JAMAYKA

Ülke'deki Boksit Enstitüsü ile Batı Hint Adaları Üniversitesi'nin ortaklaşa örgütlediği boksit artıkları (kızıl çamur) konulu uluslararası konferansın münderعاتı yayınlandı. Çok büyük miktarlarda tard edilerek alümina üreticisi ülke-

lerde ciddi bir çevre sorunu haline gelen ve oldukça alkali bir malzeme olan kızıl çamurun, tuğla ve kiremit imali ile çimento ve seramik sanayileri için hammadde olarak kullanılabileceği anlaşıldı. Ancak, atıkların elden geçirilmesi esnasında doğabilecek bazı çevresel, teknik ve ekonomik sorunların halâ çözüm beklediğine de dikkat çekildi. UNIDO'nun üstlendiği teknik yardım programları çerçevesinde ÇHC, Yunanistan, Hindistan, İran, Jamayka, Vietnam ve Yugoslavya gibi ülkelerde kızıl çamurdan yararlanabilmesi için araştırma projeleri yürütüldüğü bildiriliyor.

JAPONYA

- Doğal kaynakları son derece kısıtlı olmasına rağmen, ülkedeki kömür madenciliğinin geleneksel sanayi işkollarının başında yer aldığı; 1960 - 88 döneminde faal durumdaki ocak sayısının 622'den 26Va, kömür çıkartımının ise 52,6 Mt'dan 11,1 Mt'a düştüğü; ancak, genel verimin aynı dönem içinde 600 kg/ yevmiye'den 3.870 kg'a çıktığı ve ülke ihtiyacının ikmali için ithal edilen kömür tonajının 1988'de 101,7 Mt'u bulduğu açıklandı. Kömür kaynaklarının açık işletmeye elverişli olmaması, damarların çok şiddetli faylanma ve kırılmalara maruz kalması ve ortalama yeraltı maliyetlerinin ithal kömür fiyatını hemen hemen üçe katlaması nedeniyle, kömür çıkartımının 1991 'de 10 Mt'a kadar düşürülmesi planlanıyor.

- Sumitomo Metal Mining (SMM)'in 17. yüzyıldan 1960'a kadar yeraltı su seviyesi üzerinde altın madenciliği yapıldığı bilinen Kagoşima İli'ndeki sahalarda, 1975'de başlattığı jeofizik ve jeoşimik prospeksiyonlarla ortaya çıkararak, 1982'de hızlandırdığı yeraltı aramaları sonunda bulunan ve halen dünyanın en zengin altın madeni olduğu bilinen Hişikari yatağından 1985 - 88'de çıkartılan sadece 310.2151 cevherin işlenmesiyle 22.857 kg Au üretildi. Bu verilerden ortaya çıkan ve Güney Afrika ortalamalarının 10 katından da fazla olan 73,7 g/t'luk ortalama işlelebilir tenöre bakılacak olursa, Hişikari yatağının zenginliğini tasvir etmek için "bonanza" kelimesinin haff kaldığı görülüyor. Epitermal kimlikte olan ve teletermal niteliğini de halâ koruyarak bir kaplıcaı andıran Hişikari yatağı, şist ve andezitler içinde zuhur eden 10-12 kuvars filonundan oluşuyor ve su drenajından başka hiçbir teknik problemi (!) bulunmuyor. Ülkedeki genel ortalaması 3 °C/100 m mertebesinde olan Jeoterinal grandyan yatakta 15°C/100 m'ye sığıyor ve yeraltı hazırlıklarının yürütüldüğü her yerden 65 °6 sıcaklıkta ve bol miktarda su çıkıyor. Desandre başına basılan sıcak su, çevreye atılmadan önce, karodaki kulelerde 35 °C'a kadar soğutuluyor ve yeraltında dolaşan sıcak suyun meteoerik sularla hiçbir bağlantısının bulunmadığı bildiriliyor. Sıcak su ocak dışına basılırken, dışarıdan içeriye de 5 °C'a kadar soğutulmuş su sevk ediliyor ve boru şebekesinin izolasyonuna rağmen işyerlerine ulaştığında sıcaklığı 7-8 °C'a kadar yükselen soğuk su, hava borularının etrafında dolaştırılarak ocak atmosferi serinletiliyor. Çıkartılan cevher - 65 mm'ye kırıldıktan

sonra, SMM'nin Niihama'da bulunan bakır izabe tesislerine sevk edilerek flüks niyetine mat fırınlarına şarj ediliyor. Pirometalurjik süreç esnasında, mata ve bilister bakıra geçen kıymetli metaller, rafinasyon ürünü olan anot çamurlarından ekstre ediliyor ve sonuçta %100'e yakın bir verimle altın ve gümüş kurtarılmış oluyor. Kuvars matrisli cevherin işlenmesi için herhangi bir siyanürasyon tesisinin kurulmamış olması ise, aynı zamanda, madenin bulunduğu doğal çevre koşullarının elverişli olmayışı gibi zorlayıcı yasal nedenlerden de kaynaklanıyor.

KANADA

- ABD kökenli AMAX, Falconbridge'in bütün hisseleri için 2,4 milyar \$'lık bir teklif verdi. Firma'nın yönetimince de olumlu karşılanan teklifin kabul edilebilmesi için, hisse sahiplerinin 2/3'si ile ABD ve Kanada hükümetlerinin onayı gerekiyor. Falconbridge'in Kanada'daki işletmeleri arasında, sudbury Havzası'ndaki Strathcona, Fraser, Lockbery, East, Onaping ve Craig nikel madenleri ile Ontario eyaletinin Timmins bölgesindeki Kidd Creek Zn-Cu-Ag madeni bulunuyor. Ülke dışında ise Norveç'teki Kristiansand nikel izabe tesisleri ile Zimbabve'deki Blanket ve Golden Kopje altın madenleri işletiliyor. Firma'nın endüstriyel minerallerle uğraşan yan kuruluşu da yılda 1 Mt kuvars ve 0,9 Mt nefelin-siyenit ve feldspat çıkartıyor. Alıcı taraf olan AMAX ise dünya molibden konsantresi üretimini kontrol ettiği gibi, yan kuruluşları olan Alumax, ABD, Kanada, Meksika ve Avrupa'daki 100'den fazla alüminyum tesisini; Amax Gold, Nevada'daki Sleeper altın madenini ve Amax Coal da Indiana, Illinois ve Wyoming eyaletlerindeki yüksek verimli açık kömür ocaklarını işletiyor.
- Ocak Planlaması ve Makina-Donatım Seçimi konulu uluslararası sempozyumların ikincisi 1990 Kasım'nda Alberta eyaletinin başkenti olan Calgary'de toplanacak. Calgary üniversitesi ile CANMET tarafından birlikte organize edilen sempozyumun ana konularını, açık işletmelerdeki jeoteknik stabilite ve makina-donatım seçimi oluşturuyor.

MEKSİKA

- ABD'nin fosfatlı gübre sanayiindeki gelişmeler sonucunda artan talep doğrultusunda, ülkenin kükürt ihracatı %51 artarak 1,37 Mt'a çıktı. ABD'ndeki eğilimleri andıran gelişmelere sahne olan Fas'a yapılan ihracat da %61 artarak 428.000 t'u buldu. Senegal ve Tunus gibi diğer Afrika pazarları istikrarlarını koruyarak 60 - 70.000 t'lük normal düzeydeki ithalat miktarlarıyla yetindiler. İngiltere ise %19'lük bir artışla, Meksika'dan yaptığı kükürt ithalatını 93.000 t'a çıkarttı.

MOZAMBİK

Ülkenin kömür kurumu (Carbomoc)'un, elinde bulunduğu kuzeybatı bölgelerindeki kömür işletmelerinin

toplam kapasitesi 0,45 Mt olduğu halde, halen işletmekte olduğu 0,12 Mt/yıl kapasiteli üç yeraltı ocağından 85.000 t açık işletmelerinin de devreye alınması durumunda toplam 0,3 Mt/yıl kömür çıkartmayı planladığı ve 1983'den bu yana faaliyet gösterdiği bildiriliyor.

SUUDİ ARABİSTAN

- Petrol ve Maden Bakanlığı ile Fransa kökenli Comega arasında imzalanan sözleşme uyarınca 500.000 km²'lik bir alan üzerinde altın aramalarına başlanacağı açıklandı.
- İsveç kökenli Boljden ile birlikte oluşturulan Saudi Company for Precious Metals ortak girişimi, Suhayberat bölgesinde işletmeye açılacak altın madeni için yatırıma başladı. Gerekli altyapının ve işletme tesislerinin tamamlanmasından sonra 1991'de işe başlanması ve 0,6 Mt/yıl cevher işlenerek 1,5t/yıl altın üretilmesi planlanıyor.

VENEZÜELLA

Carbones de Guasara, Maracaibo'nun 100 km kuzeyinde bulunan kömür madeninin tevsiati için 147 M\$ tutarında kredi aradığını açıkladı. Tevsiat projesi 1,5 Mt'lük mevcut kapasitesinin 6,5 Mt/yıl'a kadar çıkartılması ve 10 Mt/yıl kömür taşıyabilecek bir demiryolu ile Pararu'da kömür yüklenebilecek bir limanın inşaatı gibi faaliyetler öngörüyor.

YUGOSLAWA

Probistipteki Zletovo ve Makedonska Kamenica'daki Sasa madenleri için 3,4 M\$ tutarında yatırıma gidilerek jeolojik araştırmalar yapılacağı ve Pb-Zn üretiminin modernize edileceği açıklandı. Mevcut kapasitesi 1,1 Mt olan cevher çıkartımının yatırım sonucunda 1,4 Mt/yıl'a yükselmesi bekleniyor ve 1989'un ilk yarısında her iki madenin 0,5 Mt cevher işleyerek 52.000 t Pb-Zn konsantresi ürettiği bildiriliyor.

(* Bu bölümde verilen haberler International Mining Dergisi'nin 1989 Eylül sayısından derlenmiştir.

BÜTÜN ÜYELERİMİZE SAĞLIK ve ESENLİKLER DİLERİZ

Bültemizin yeniden çıkışından bu yana geçen süre içinde, arka kapaklarda yayınlanan ilanlardan bildiğimiz kadarıyla, iş kazası, kanser, siyasî cinayet, vb. illetler yüzünden 32 üyemizi yitirdik. Maden mühendisleri sınıf, okul veya iş arkadaşlarının, hocalarının veya talebelerinin ve hatta babalarının toprağa verildiğini, bu sayfanın satırları aracılığıyla, ya ilk olarak işittiler ya da acısını yeniden duydular. Ağabeylerimiz, kardeşlerimiz, meslekdaşlarımız göçüp gittiler. Odamız'ın şimdiye kadar çıkan yayın organlarından izleyebildiğimiz kadarıyla, maden mühendisleri, bu kadar kısa bir zaman aralığında buncasına yoğun bir zayıyata (ve maalesef telefata da) hiçbir dönemde uğramamışlardı. Nihayet, bir soluk alma fırsatı bulduk ve bu sayımız ile bir öncekisinin baskıya girişleri arasındaki geçici bir süre için, Azrail üyelerimizi pas geçti.

Hepimiz hayat ile ölümün aynı ölçüde doğal olduğunu biliyoruz; ama yine de — yeryuvarı üzerinde "sıradan bir memeli türü" olarak zuhur eden varlığın, onbinlerce yıl sonra, "Homo sapiensis" in bilincini kazanışından bu yana geçen — binlerce yıldan beri, hiçbirimiz ölüme halâ

kolay kolay katlanamıyor ve ancak derin kederlere gark olduktan sonra kabullenebiliyoruz. Kısacası, varlığın ancak yokluk sayesinde varoluşunun bilincinde olduğumuz halde, ölüm, yine de zor geliyor,

Ölümün, ölen açısından değil de ölenin ardında bıraktıkları açısından bir sürü dert doğurduğunu ve onların hayatını derinden etkilediği bir gerçektir; kaçınılmaz bir son ve bir doğa yasası olduğu da acı bir gerçektir. Bu gerçekleri gözardı ederek, arka kapağın "ilelebedboş" kalmasını ummak işe kuşkusuz ki bir ham hayalden ibarettir; eşyanın tabiatına aykırıdır ve abestir. Ama, herşeye rağmen, yine kolay kolay katlanamıyor ve şunu canı gönülden dilemekten kendimizi alamıyoruz: bu sayfa mümkün mertebe en uzun süre için "boş" kalsın.

Nihayet bulabildiğimiz bir fırsat vesilesiyle, bütün üyelerimize, başsağlığı yerine bu sefer de diabet, enfaktüs, kanser, trafik kazası, yangın, göçük, kavlak, grizu ve siyasî cinayet gibi belâlardan ırak, sağlık ve esenlikler dolu günler dileriz.

MADENCİLİK BÜLTENİ

Sayın Üyemiz

: Ayda bir yayınlamakta olduğumuz "Madencilik Bülteni"nm düzenli ve nitelikli biçimde çıkarılması sizlerin etkin desteğiyle olasıdır.

inceleme, -araştırma, derleme. •haber, yorum vb. ürünlerinizle bültenimiz! :desteklemenizi bekliyoruz. . .

Katkılarınız bizlere yo! gösterecek ve sektördeki tartışmaları doğru sonuçlara ulaşmasını sağlayacaktır.

Saygılarım tza.

MADENCİLİK *Bülten*

TMMOB Maden Mühendisleri Odası Adına
Sahibi ve Sorumlu Yönetmeni: Alpaslan ERTÜRK
Yönetim Yeri: Selanik Cad. 19/3 Kızılay-ANKARA
Tir: 1251080-1175290

* Ayda bir yayımlanır.

* Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

* Yazılardaki görüş ve düşünceler yazarlarına aittir. Odayı ve bülteni sorumlu kılmaz. Yazarlara ücret **ödenmez**.

Ofset Hazırlık: Denk Ajans, 231 71 74 (4 hat)

Baskı: Eroglu Ofset